

KOLEDAR

ZA LETO

1958

Kulturno društvo

Ivan Trnko

KNJIŽNICA - BIBLIOTEKA

D 15445 / PP

TRINKOV KOLEDAR

ZA BENEŠKE SLOVENCE

ZA LETO

1958

*

Založba: Rev. Val. Reven in de-
lavci Beneške Slovenije v Belgiji

Tisk. Budin - Gorica

L E T O 1 9 5 8

je navadno leto, ki ima 365 dni ali 52 tednov in en dan. Začne se s sredo in konča tudi s sredo.

Civilno leto se prične s 1. januarjem, cerkveno leto pa s prvo adventno nedeljo 30. novembra.

ČASI

Pomlad se začne 21. marca.

Poletje nastopi 22. junija.

Jesen se pojavi 23. septembra.

Zima pa zavlada 22. decembra.

Pust je letos od 7. januarja do 18. februarja.

Postni čas pa traja od pepelnice do velike sobote (46 dni). Postnih nedelj je šest. Povelikonočnih tudi šest. Adventne so štiri.

Cerkveni prepovedani časi so od 1. adventne nedelje do božiča in od pepelnice do velikonočnega ponedeljka.

POSTI

Vzdrževati se mesa in mesnih omak zapoveduje Cerkev vsak petek, na pepelnično sredo, ob kvatrah, vse srede in sobote v postu, dan pred Binkoštimi, Vnebovzetju, Vsemi sveti in Božičem.

Enkrat na dan se do sitega najesti (poleg zdržka) zapoveduje Cerkev: na pepelnično sredo, kvatrne dni, postne delavnike in na dneve pred zgoraj naštetimi prazniki.

Nekatere škofije izdajo še svoje postne postave.

PRAZNIKI

Prazniki se delijo v premakljive, ki niso ob stalnih dnevih in na nepremakljive, ki padejo vedno na isti dan. Prvi se ravnaajo po Veliki noči, ki se obhaja vedno na prvo nedeljo po prvi pomladanski polni luni (21. marca). Velika noč zatorej ne more biti pred 22. marcem, kajti če je polna luna na nedeljo, se obhaja velikonočni praznik naslednjo nedeljo. Tudi se ne more praznovati po 25. aprilu, ker prihaja v poštev le doba ene lunacije. Velika noč torej neha med 22. marcem in 25. aprilom, za dobo 35 dni.

Ostali prazniki se premikajo za enako dobo.

Sv. Ime Jezusovo — med 1. januarjem in praznikom sv. Treh kraljev.

Sv. Družina — prva nedelja po razglasenju.

Septuagesima — 63 dni pred Veliko nočjo.

Pepelnica — 46 dni pred Veliko nočjo.

Prošnje dni — 37 do 39 dni po Veliki noči.

Vnebohod — 40 dni po Veliki noči.

Binkošti — 50 dni po Veliki noči.

Sv. Trojica — 57 dni potem.

Telovo — 60 dni po Veliki noči.

Presveto Srce — v petek po osmini sv. Rešnjega Telesa.

Kristus Kralj — zadnja nedelja v oktobru.

Prva adventna nedelja je tista, ki je najbližja godu sv. Andreja ali pa 30. novembra, če je tisti dan nedelja.

Kvatre so: sreda, petek in sobota po prvi postni nedelji, po binkoštih, po povišanju sv. križa in po tretji adventni nedelji.

STALNI cerkveni prazniki so: 1. Novo leto (1. januarja). 2. Sv. Trije kralji (6. januarja). 3. Sv. Jožef (19. marca). 4. Sv. Peter in Pavel (29. junija). 5. Vnebovzetje (15. avgusta). 6. Vsi sveti (1. novembra). 7. Brezmadežna (8. decembra). 8. Božič (25. decembra).

PREMAKLJIVI in zapovedani so (letos):

- 6. aprila: Velika noč.
- 15. maja: Vnebohod.
- 25. maja: Binkošti.
- 5. junija: Sveto Rešnje Telo.

DRŽAVNI PRAZNIKI

- 11. februarja: podpis lateranskega pakta.
- 25. aprila: dan vstaje.
- 1. maja: praznik dela.
- 2. junija: proglasitev italijanske republike.
- 4. novembra: praznik zmage.

MRKI SONCA IN LUNE

V Evropi letos ne bomo videli nobenega mrka. Dne 19. aprila bo obročasti sončni mrk, ki ga bodo videli po jugovzhodnih pokrajinah Azije. — Delni lunin mrk bo 3. maja, ki ga bodo mogli opazovati v Aziji, Avstraliji, na Tihem oceanu. — Popolni sončni mrk se bo pojavil 12. oktobra. Videli ga bodo na zemljinah okrog južne polovice Tihlega oceana in seveda po južnem oceanu.

Mons. Ivan Trinko

- 1 S Novo leto, Obr. G.
 Č Makarij mučenik
 3 P Genovefa dev.
 4 S Tit šk., Angela Fol.
 5 N Pr. ime Jezusovo ☉
 6 P Sv. Trije Kralji
 7 T Lucijan muč., Valentin
 8 S 40 mučencev
 9 Č Julijan, Peter šk.
 10 P Aldo pušč., Viljem šk.
 11 S Pavlin Ogl., Higin šk.
 12 N Sv. Druž., 1. po raz. ☾
 13 P Veronika devica
 14 T Hilarij in Tacijan c. u.
 15 S Maver, Pavel pušč.
 16 Č Marcel p. muč.
 17 P Anton pušč., Marijan
 18 S Stol sv. Petra, Priska
 19 N Marij, 2. po raz. ☽
 20 P Fabijan in Sebastijan
 21 T Neža dev., Hilda
 22 S Vincencij in Anast.
 23 Č Zaroka Marije Device
 24 P Timotej šk., Evgenij
 25 S Spreob. sv. Pavla
 26 N Pavla muč., 3. po raz.
 27 P Janez Krizostom, šk.
 28 T Peter Nolanski c. uč. ☽
 29 S Frančišek Saleški
 30 Č Martina vdova
 31 P Janez Bosko sp.

Sejmi v Slov. Benečiji:

*Laze - Klenja - Gor. Mjersa
Melina*

Vrh (Landar) - Ukve

Dan zrašte za 54 minut

ZAPISNIK

1	1918. g. 1. 1. (četnik)
2	1918. g. 1. 1. (četnik)
3	1918. g. 1. 1. (četnik)
4	1918. g. 1. 1. (četnik)
5	1918. g. 1. 1. (četnik)
6	1918. g. 1. 1. (četnik)
7	1918. g. 1. 1. (četnik)
8	1918. g. 1. 1. (četnik)
9	1918. g. 1. 1. (četnik)
10	1918. g. 1. 1. (četnik)
11	1918. g. 1. 1. (četnik)
12	1918. g. 1. 1. (četnik)
13	1918. g. 1. 1. (četnik)
14	1918. g. 1. 1. (četnik)
15	1918. g. 1. 1. (četnik)
16	1918. g. 1. 1. (četnik)
17	1918. g. 1. 1. (četnik)
18	1918. g. 1. 1. (četnik)
19	1918. g. 1. 1. (četnik)
20	1918. g. 1. 1. (četnik)
21	1918. g. 1. 1. (četnik)
22	1918. g. 1. 1. (četnik)
23	1918. g. 1. 1. (četnik)
24	1918. g. 1. 1. (četnik)
25	1918. g. 1. 1. (četnik)
26	1918. g. 1. 1. (četnik)
27	1918. g. 1. 1. (četnik)
28	1918. g. 1. 1. (četnik)
29	1918. g. 1. 1. (četnik)
30	1918. g. 1. 1. (četnik)

F E B R U A R

- 1 S Ignacij škof muč.
 2 N Svečnica
 (Dar. Gospodovo)
 3 P Blaž škof
 4 T Andrej Korsini škof ☹
 5 S Agata devica muč.
 6 Č Tito škof, Doroteja
 7 P Romuald opat
 8 S Honorat, Janez iz Mate
 9 N Apolonija, 4. po raz.
 10 P Skolastika vdova
 11 T Lurška Mati božja ☽
 12 S Benedikt 7 sv. ustanov.
 13 Č Foska dev., Albuin
 14 P Valentin (Zdravko)
 15 S Faustin in Jovita muč.
 16 N Juljana, Septuagesima
 17 P Donat m., Francišek
 18 T Pustni torek, Simeon ☹
 19 S Pepelnica, Konrad p.
 20 Č Eteverij šk., Zenobij
 21 P Feliks šk., Irena
 22 S St. sv. Petra v Antiohiji
 23 N Domen, Sexagesima
 24 P Matija apostol
 25 T Valburga devica
 26 S Kvatre, Porfirij šk., ☾
 27 Č Gabrijel žal. M. božje
 28 P Kvatre, Roman op.,

Viskorsa - Barnas

Hlasta - Srženta

Petjah

Kravar

Ažla - Lješa - Crnivrh - Podkl.

Tipana

Dan zraste za 1 uro 20 minut

ZAPISNIK

- 1 S Kvatre, Albin šk.,
 2 N Kvinkvagezlma
 3 P Kunigunda kr.
 4 T Kazimr sp., Lucij p.
 5 S Foska sp., ☽
 6 Č Perpetua in Felicita sp.
 7 P Tomaž Akvinski c. uč.
 8 S Janez od Boga sp.
 9 N 1. postna, Frančiška
 10 P Albin šk., 40 muč.
 11 T Sofronij šk., Heraklij
 12 S Gregorij I. Vel. p.
 13 Č Teodora dev. ☾
 14 P Matilda kr., Pavlina
 15 S Cezar muč., Klement
 16 N 2. postna, Cirijak
 17 P Patricij šk., Jedert
 18 T Ciril Jeruzalemski
 19 S Jožef ženin M. D. ☽
 20 Č Klavdija devica
 21 P Benedikt opat
 22 S Lea vd., Caharija p.
 23 N 3. postna, Viktor šk.
 24 P Gabrijel nadangel
 25 T Marijino oznanjenje
 26 S Emanuel muč.,
 27 Č Janez Damaščan c. uč.
 28 P Janez Kap., M. 7 žal. ☾
 29 S Ciril muč., Sekund
 30 N Cvetna ned., Oljčnica
 31 P Benjamin, Modest šk.

Ofjan

Dol. Barnas - Tipana - Čeplesice - Srednje - Ter

Dan zraste za 1 uro 36 minut

ZAPISNIK

1 T. ...

2 C. ...

3 P. ...

4 K. ...

5 V. ...

6 J. ...

7 M. ...

8 N. ...

9 L. ...

10 S. ...

11 A. ...

12 B. ...

13 G. ...

14 H. ...

15 I. ...

16 O. ...

17 F. ...

18 D. ...

19 E. ...

20 R. ...

A P R I L

- 1 T Hugon, šk., Venancij
 2 S Frančišek Pavelski
 3 Č Vel. četrtek, Rihard
 4 P Vel. petek, Izidor
 5 S Vel. sobota, Vincenc
 6 N Velika noč,
 Vstajenje Gospod.
 7 P Veliki ponedeljek
 8 T Albert škof
 9 S Marija Kleofa
 10 Č Terencij muč.
 11 P Leon V. papež
 12 S Julij I. papež
 13 N 1. povel., Bela ned.
 14 P Justin, Tiburcij muč.
 15 T Helena cesar.
 16 S Lambert, Benedikt šk.
 17 Č Rudolf, Anicet p. m.
 18 P Apolonij, Matilda
 19 S Leon IX. papež
 20 N 2. povel., Viktor m.
 21 P Anselm škof c. uč.
 22 T Soter in Kaj p. m.
 23 S Adalbert (Vojteh) šk.
 24 Č Jurij, mučenec
 25 P Marko evangelist
 26 S Klet in Marcelin
 27 N 3. povel., Peter K.
 28 P Pavel od Križa, Vital
 29 T Peter muč., Robert
 30 S Katarina Sienska d.

Dol. Mersin - Ofjan

*Dan vstaje - Lipa
 Trčmun - Ljesa*

Dan zraste za 1 uro 28 minut

ZAPISNIK

M A J

1 Č Jožef, (praznik dela)	<i>Tipana - Obl. na Starogoro</i>
2 P Atanzij c. uč.	
3 S Najdba sv. križa ☉	
4 N 4. povel., Cvetko	<i>Brisče - Trčmun</i>
5 P Irenej škof	<i>Mersin - Ofijan</i>
6 T Janez lateranski	
7 S Stanislav škof	
8 Č Prik. Mihaela nad.	
9 P Gregorij nac. šk.	
10 S Izidor, Antonin šk. ☾	
11 N 5. povel., Filip, Jakob	
12 P Pankracij muč.	
13 T Servacij, Robert Belar.	
14 S Bonifacij mučenec	
15 Č Vnebohod Gospodov	
16 P Janez Nepom. Ubald	
17 S Pashal Bajlonski sp.	
18 N 6. povel., Venancij ☉	
19 P Peter Celestin muč.	<i>Matajur - Dreka - Srednje</i>
20 T Bernardin Slenski	
21 S Feliks Kantališki sp.	
22 Č Rita da Cascia sp.	
23 P Deziderij šk.	
24 S Marija Pom. krist.	<i>Brisče - Čepletisce - Porčinj</i>
25 N Binkošti, pr. sv. Duha	<i>Obljuba na Starogoro</i>
26 P Bink. pon., Filip N. ☾	
27 T Beda castitljivi	
28 S Kvatre, Avguštin šk.,	
29 Č Maksimin šk.	<i>Kravar</i>
30 P Kvatre, Feliks pap. m.	<i>Dan zraste za 1 uro 8 minut</i>
31 S Kvatre, Angela Merici	

ZAPISNIK

1 N 1. pobink., Fortunat ☽	<i>Laze - Kozca</i>
2 P Erazem m., Marcellin	<i>Pri sv. Kvirinu (Sv. Peter)</i>
3 T Klotilda devica	
4 S Kvirin šk., Frančišek,	
5 Č Sv. Rešnje Telo	
6 P Norbert sp., Bertrand	
7 S Robert škof muč.	
8 N 2. pobink., Medard	
9 P Primož in Felicijan ☾	<i>Ažla - Vrh - Ljesa</i>
10 T Marjeta kraljica vd.	
11 S Barnaba ap., Feliks	
12 Č Janez Fakund sp.	
13 P Srce Jezusovo, Anton P.	<i>Laze - Torlan</i>
14 S Elizej prerok, Bazilij	
15 N 3. pobink., Vid in tov.	
16 P Just muč., Benon šk.	<i>Mersin - Viskorša</i>
17 T Adolf Ranierij šk. ☽	
18 S Marina vd., Efreim	
19 Č Gervazij in Protazij	<i>Matajur - Ofijan - Njeme</i>
20 P Silverij papež	<i>Ronec</i>
21 S Alojzij Gonzaga	
22 N 4. pobink., Pavlin N.	
23 P Agripina dev. muč.	
24 T Janez Krstnik ☽	<i>L. jama - Platisča - Trèmun</i>
25 S Viljem op., Eligij šk.	<i>Cenebla - Prapot. - D. Trbi</i>
26 Č Rudolf, Janez in P.	<i>Obl. smrti m. Ivana Trinka</i>
27 P Hema sp., Ladislav	
28 S Irenej škof muč.	<i>Gor. Mjersa - Gor. Mersin</i>
29 N 5. pob., Peter in Pavel	<i>Šemp. - Podcer. - Tjeja - Tar.</i>
30 P Spomin sv. Pavla	<i>Srednje</i>

1 T Presv. Rešnja Kri	☿	<i>Platisča</i>
2 S Obiskov. M. Device		
3 Č Leon II. papež		
4 P Urh škof, Berta vd.		<i>Ronac</i>
5 S Ciril in Metod, slov. ap.		
6 N 6. pobink., Izalja pr.		<i>Topolovo</i>
7 P Vilibald šk., Klavdij		
8 T Kilijan šk., Adrijan		
9 S Leticija vd., Nikolaj	☾	
10 Č Felicita muč., Rufina		
11 P Pij I. p., Olga kn.		
12 S Mohor in Fortunat muč.		<i>Sovodnja - Čela - Prosnid</i>
13 N 7. pobink., Marjeta		
14 P Bonaventura šk. c. uč.		
15 T Henrik Ustanov ces.		
16 S Karmelska M. božja	♁	
17 Č Aleš spozn., Marcellin		
18 P Kamil Leljiški sp.		
19 S Vincencij Pav. sp.		
20 N 8. pobink., Hieronim		
21 P Prakseda vd. spozn.		<i>Ronac - Hlasta - Kodromac</i>
22 T Marija Magdalena		<i>Oblitca</i>
23 S Apolinarij šk., muč.	☾	<i>Začetek pasjih dni</i>
24 Č Kristina dev. muč.		
25 P Jakob (Rado) ap.		
26 S Ana, mati D. Marije		<i>Ažla - Bijača - Černija</i>
27 N 9. pobink., Pantaleon		
28 P Nazarij in Celz		
29 T Marta devica		
30 S Abdon in Senen m.	♁	
31 Č Ignacij Lojolski sp.		<i>Dan se skrajša za 49 minut</i>

ZAPISNIK

- 1 P Vezi Petra ap.
 2 S Alfonz, Porcijunkula
 3 N 10. pob., N. sv. Štefana
 4 P Dominik sp.
 5 T Marija Snežna
 6 S Gospodovo sprem.
 7 Č Kajetan, Donat sp. ☾
 8 P Cirijak, Smaragd
 9 S Janez Marija Vianej
 10 N 11. pob., Lovrenc m.
 11 P Tiburcij in Suzana m.
 12 T Klara dev., Hilarija
 13 S Hipolit in Kasijan m.
 14 Č Evzebij spozn.
 15 P Marijino vnebovz. ☉
 16 S Joahim oče M. Device
 17 N 12. pobink., Hijacint
 18 P Helena ces., Agapit.
 19 T Janez Eudes sp.
 20 S Bernard op., Pij X. p.
 21 Č Ivana Franč. S. dev.
 22 P Brezmad. Srce Mar. ☽
 23 S Filip Benicij sp.
 24 N 13. pobink., Jernej
 25 P Ludvik kr. sp.
 26 T Cefirin p, Aleksander
 27 S Jožef Kalasancij, sp.
 28 Č Avguštin šk. c. uč.
 29 P Obglav. Janeza Krst. ☼
 30 S Roza iz Lime d.
 31 N 14. pob., Rajmund sp.

Lipa - Prosnid - Muzac

*Mersin - Viškorša
Gorenj Brnas - Gor. Trbij*

*D. Brnas - Dreka - Srednje
Sv. Lenart - Črničvrh - Landar*

*Brišče - Oblica - Konalič -
Gorjanj*

*Čedad
Kravar*

*Hlasta - Dol. Brnas - Cjubic
Platisča - Landar - Petjah -
Podcerkev*

Trčmun - Gor. Trbij

Dan se skrajša za 1 uro 24 minut

- 1 P Egidij op. (Tilh)
 2 T Štefan papež
 3 S Klelija dev., Evfemija
 4 Č Rozalija (Zalka) dev.
 5 P Lavrenc, Justinijan
 6 S Umbert, Čaharija pr. ☾
 7 N 15. pobink., Regina
 8 P Rojstvo Marije Device
 9 T Gorgonij muč., Peter
 10 S Nikolaj Tolentinski
 11 Č Prot in Hijacint m.
 12 P Ime Marijino, Gvidon
 13 S Mavrilj šk., Notburga ☉
 14 N 16. pob., Pov. sv. Križa
 15 P Žalostna Mati božja
 16 T Ljudmila kr., Eufemij
 17 S Kvatre, Lambert
 18 Č Jožef K., Evstorgij
 19 P Kvatre, Januarij šk.
 20 S Kvatre, Evstahij m. ☾
 21 N 17. pobink., Matej ap.
 22 P Mavricij in tov.
 23 T Lin I. pap., Tekla
 24 S Mar. rešiteljica jetn.
 25 Č Avrelija, Nikolaj šk.
 26 P Ciprijan in Justina
 27 S Kozma in Damijan ☽
 28 N 18. pobink., Ljuba
 29 P Mihael nadangelj
 30 T Hieronim c. uč., Žofija

Kosca - Žabnice

Laze - Dol. Brnas - Njeme - Čenebla

Erbeč

Topolovo - Peknjé - Brezje - Viškorša - Landar

ZAPISNIK

- 1 S Remigij škof, Janez
 2 Č Angeli varuhi
 3 P Terezija Det. Jez.
 4 S Frančišek Asiški sp.
 5 N 19. pobink., Placid
 6 P Brunon sp. (C
 7 T Roženvenska M. B.
 8 S Brigita vd., Simeon
 9 Č Dionizij in tov. muč.
 10 P Frančišek Borgia sp.
 11 S Materinstvo M. D.
 12 N 20. pob., Serafin (M
 13 P Posvečevanje cerkvā
 14 T Kalist papež, Just
 15 S Terezija devica
 16 Č Gal m., Hedvika d.
 17 P Marjeta Marija Alakok
 18 S Luka evang., Julij
 19 N 21. pob., Peter Alk. (M
 20 P Irena vd., Ivan Kancij
 21 T Uršula dev. in tov.
 22 S Donat muč., Kordula
 23 Č Severin škof, Klotilda
 24 P Rafael nadangel
 25 S Krizant in Darij muč.
 26 N 22. pobink., Kristus kr. (M
 27 P Frumencij škof (M
 28 T Simon in Juda ap.
 29 S Narcis šk., Ida dev.
 30 Č Saturnin muč., Alfonz
 31 P Volbenk šk., Krištof

Šemp. - Sv. Lenart - Prosnid

Ronac

Črntvrh

Štoblank - Landar

ZAPISNIK

NOVEMBER

- 1 S Vsi Sveti
 2 N 23. pobinkoštna
 3 P Verne duše, Silva
 4 T Karel Boromejski š. ☾
 5 S Caharija in Elizabeta
 6 Č Lenart škof, Sever
 7 P Ernest op., Janez
 8 S Godfrid, škof. in sp.
 9 N 24. pobink., Teodor
 10 P Andrej Avelinski sp.
 11 T Martin (Davorin) šk. ☽
 12 S Martin pap., Avrelij
 13 Č Stanislav Kostka sp.
 14 P Klement šk., Jozafat
 15 S Leopold, sp., Albert
 16 N 25. pobink., Otmar
 17 P Gregor Čudodel. šk. ☽
 18 T Odon škof,
 19 S Elizabeta kr. vd.
 20 Č Feliks, Benicij sp.
 21 P Darovanje Marije D.
 22 S Cecilija vd. muč.
 23 N 26. pobink., Klement
 24 P Janez od Križa
 25 T Katarina vd. muč.
 26 S Silvester op., Delfina ☽
 27 Č Virgilij šk., Maksim
 28 P Gregorij III. p., Jakob
 29 S Saturnin šk., muč.
 30 N 1. adventna, Andrej

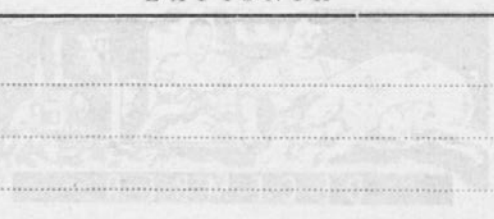
Državni praznik

Sv. Lenart - Prosnid - Ronac

Čedad - Ljesa

*Erbeč - Strmica - Kravar -
Ahten*

ZAPISNIK

The page contains a series of horizontal dashed lines for writing, with a faint background illustration of a landscape featuring a house and trees.

DECEMBER

- 1 P Marijan muč., Evazij
 2 T Bibijana muč.
 3 S Frančišek Ksav. sp.
 4 Č Barbara dev. muč. ((
 5 P Sava op., Dalmacij
 6 S Nikolaj (Miklavž)
 7 N 2. adv., Ambrož
 8 P Brezm. spoč. D. M.
 9 T Sir šk., Peter Furié
 10 S Melhijad p. (
 11 Č Damaz I. papež
 12 P Amalija, Aleksander m.
 13 S Lucija d. m., Otilija
 14 N 3. adv., Konrad
 15 P Kristina d., Valerija
 16 T Evzebij šk., Adelaйда
 17 S Kvatre, Lazar šk. s.
 18 Č Gracijan šk., Teotim)
 19 P Kvatre, Urban pap.
 20 S Kvatre, Makarij muč.
 21 N 4. adv., Tomaž ap.
 22 P Demetrij in tov. m.
 23 T Viktorija kr.
 24 S S. več., Adam in Eva
 25 Č Božič, Rojstvo Gosp.
 26 P Štefan prvi muč. (
 27 S Janez Evangelist ap.
 28 N Nedolžni otročiči
 29 P Tomaž šk., David kr.
 30 T Evgenij šk., Liberij
 31 S Silvester p., Melanija

Ofljan - Srženta - Jajnik

Tipana - Oblica - Ažla

*Kravar - Brca - Hlasta - Porčinj
Utana*

Sovodnja - Kodromac

Landar - Čedad - Dol. Mjersa

ZAPISNIK

Arpenenje po domu

*O srečne ve ste, rožice!
V domačem polji cvetite,
Sreberna rosa moči vas,
Vam solnce daje svitli kras.*

*Presrečen si, studenec ti;
Šumiš po belem kamenji;
Z gorice 'zviraš, v dole greš,
Travico močiš in pereš.*

*O, srečne, srečne ptičice,
Ki proste v gaju skakljate;
Presladko vaš tam glas domi
In serce tužno veseli.*

*Presrečno moja gorica,
Se smehljaš mi od daleka;
Mi kažeš bele hišice,
Dobrave, loge in polje.*

*Cvetlice ve, in ti voda,
Studenec, log, gorà mojà,
Presladki, ljubi ti moj dom,
Kedaj vernil se k tebi bom?*

*Oj pridi berž, veseli čas,
Da videl bom domačo vas;
O pridi čas, o pridi že,
Tak' kliče žalostno serce.*

Zgornja pesem je priobčena po Trinkovem rokopisu na 12. strani šolskega zvezka (15 × 20.5). Na notranji strani nosi zvezek naslovno stran z izrisanim napisom:

IV. Snopič - 1880

Pesmice

Janez Trinko, Tarčmunjan

IV.

Tu sledi perorisba trčmunske okolice s cerkvijo. Spodaj pa se ponovi letnica:

1880 - 81

Hrepenenje je privrelo iz pesnikovega srca v letih, ko so odhajali iz Slovenske Benečije mnogi prebivalci v tujino za delom in kruhom. Občutljiva duša očeta domovine je trpela ob misli na domačine v tujini in je z njimi vred hrepenela po domu.

Ta pesem, v prvotni obliki, bodi tudi pozdrav Trinkov in naš vsem ljubim rojakom po širokem svetu!

Na Trinkovem grobu

Na grobu Zamejskega

*Tu tiho spiš, nad Tabo Matajurja
se dvigajo vrhovi do neba,
zdaj gore polne so snega
in čakajo prihoda svetega Jurija.*

*Nocoj je sveta noč, Ti sanjaš sen
Boga, ki vse narode osrečuje,
na grob krdelo angelcev pripluje,
opleta križ bršljan zelen.*

*Ti sveta luč zapada
slovenske duše poezije
za Te srce naroda bije
do Stare gore, Gospe Svete grada.*

*O sanjaj sen Boga miru, Odrešenika
in domovino majke Slave,
zro angelcev na grob sanjave glave,
blešči poetove se neumrjoče duše slika.*

Spomenik ljubezni

Vsak narod je ponosen na svoje velike može, duhovne in kulturne oblikovalce njegovega značaja. Tudi mi Beneški Slovenci se ponašamo z nekaterimi našimi osebnostmi in možmi, katerih življenje je bilo opisano v prejšnjih koledarčkih. Eden teh je brez dvoma naš Ivan Trinko.

Vsak narod pa svoje može tudi spoštuje, sicer ni vreden, da jih ima in se z njimi ponaša. Spoštuje pa jih tako, da jim izkazuje vidno čast. Postavlja jim nagrobnike in spomenike; obenem pa tudi neiztrohljive spomenike, ki trajno žive v srcu ljudstva.

Zato je pravilno in hvalevredno, da so nekateri naši rojaki pri seji prosvetnega društva »Ivan Trinko« dali pobude, da se tudi temu našemu očaku postavi primeren spomenik. Ni važno, ali bo stal na grobu ali se dvigal kje drugje. Potrebno pa je, da ga postavimo z materialnimi prispevki in s tiho ljubeznijo do njegovega truda za vse beneško-slovenske rojake.

Da bo pa res spominek delo vseh, ki živimo na tem koščku slovenske zemlje, naj

vsakdo tudi še s tako skromnim darom prispeva. Ta prošnja pa sega še bolj toplo do vseh naših, ki se v tujini pehajo za kruhom. Nje vežejo tihe misli na oddaljeni, revni domek; še bolj pa se bodo čutili povezane z rodno zemljo, ko bodo imeli zavest, da stoji v domovini spomenik, katerega so tudi oni pomagali graditi.

Z geslom »mal položi dar domu na oltar« so že naši predniki zidali po Goriškem in drugod šole in kulturne domove. Vzglede očetov naj tudi nas vzpodbudi, da se z majhnim darom oddolžimo velikemu delu.

Zato naj se dvigne in stoji Trinkov spomenik!

Postaviti pa moramo vsi, kar nas je, še drugega, ki ga ne razje ne čas, ne sovražna sila. To je spomenik ljubezni v naših srcih! Stal bo vekovito, če nam bo delo našega očaka svetel vzgled za vzpodbudo pri naporih za rod in dom; če bodo njegovi nauki kažipot in smernica za to delo; če bo Trinkova nesebičnost tudi nas učila, da mora biti le uspeh pri vsem tem naporu zlato plačilo.

Ne smemo pa pri gradnji kamnitega in srčnega spomenika, pri dobri volji za postavitve, katera mora zajeti Beneške Slovence doma in na tujem, pozabiti, da si je Trinko

že sam sezidal trajen spomenik kot duhovnik in kot pisatelj, kot znanstvenik in vzgojitelj, prav kakor poje pesnik:

*Ne hčere ne sina
po meni ne bo,
dovolj je spomina,
me dela pojò.*

Pravila v hiši in na polju

JANUAR

DOMA: Preudari kaj boš sejal; ali imaš dovolj gnojil in semen? Krompir za seme razloži lepo po lesah, da bo zagnal močne kali. — Če imaš kaj vina, pretoči ga, toda ne, če je še sladko. Blizu sodov ne hrani kisle repe ali zelja, da se vino ne navzame duha. — Živina naj ima dosti in čistega listja. Kokošim dajaj mlačne vode. Če si zaklal prašiča, pobeli hlev z apnom.

NA POLJU: Vrhu posejane pšenice raztrosi $\frac{1}{2}$ kg čilskega solitra ali apnenega nitrata na 100 m². — Sadno drevje očisti in poškropi z neodendrinom. — Senožet očisti!

FEBRUAR

DOMA: Za pomladansko delo moraš imeti že vse pripravljeno: orodje, seme in gnojila. Živino skrtači in pusti včasih na prosto. Prazne sode očisti in zamaši!

NA POLJU: V vrtu sadiš prvo vrtnino; na njivi sej zgodnjo pšenico. Razpelji gnoj in pripravi semenski krompir. — Breskve poškropi s 3% modre galice. Narcezi potrebne cepiče in jih vloži v pesek z glavicami navzgor. Senožet pognoji: na 10 m² daj 5 kg superfosfata, 1 kg kalijeve soli in 1 kg calciocianamida (apnenega dušika).

MAREC

DOMA: Gospodinje in hčerke naj poskrbijo, da se cvetlicam v loncih menja zemlja. Vrtnice je treba obrezati in razmnožiti nageljne. — Prašiče je treba cepiti proti rdečici.

NA POLJU: v vrtu seješ vso vrtnino, sadiš grah. Ne zabi posejati v tople grede: paradižnike, papriko, melancane, zelje, vrzote in ostalo. — V sadovnjaku že v drugi polovici lahko cepiš. — Na njivi sadiš krompir; prihrani gnoj tudi za koruzo. — V vinogradu obreži trte, menjaj kole, okoplji in pognoji vsaj vsako tretje leto s hlevskim gnojem. Senožet prevleči z ostro brano!

APRIL

DOMA: Perutnino razkuži proti mrčesu z DDT. Tudi po stanovanju naredi enako. Pazi na svinjino, da se je ne loti mrčes. V hlevu skrbi za snago in sveži zrak. Živali ne pokladaj ugrete krme. Si cepil prašiče? V vrtu je še vedno čas dosajati. Špinačo, radič, redkvice, solatino seješ do oktobra.

NA POLJU: Krompir moraš že oplesti; obenem mu še lahko dodaš čilskega solitra. Sadi koruzo, fižol, buče in krmilno peso! Sadno drevje praši in škropi z »gesarolo«, toda vedno pred in po cvetju. V vinogradu mora biti glavno delo že opravljeno; samo cepiš še lahko v glavo. Senožet polivaj z gnojnico.

MAJ

DOMA: Zatiraj mrčes, zlasti muhe, bolhe in ščurke. Najboljše sredstvo je snaga. — Če imaš še vino, pazi da so sodi polni; v vinu raztopi enososino. — V vrtu presadi krizanteme; poskrbi za astre in cinije. Presadi paradižnike, papriko, melancane, kapus in vrzote.

NA POLJU: Stalno vničuj plevel. Če si opazil koloradskega hrošča, ga brž zatri! V sadovnjaku poškropi jablane in hruške vsakih 10 dni z arzenatom. Nepotrebne poganjke odreži. — V vinogradu žveplaj komaj so poganjki par cm dolgi. Škropi z modro galico, čim pade ponoči toplota pod 9°C. Prazna mesta po senožeti moraš posejati.

JUNIJ

DOMA: Zimsko obleko prezrači in zavaruj pred molji. Kaščo in skedenj sčisti, ker bo žito kmalu zrelo. Hleve skidaj vsak dan. — V vrtu seješ do svetega Antona cvetačo, še kasneje tudi brokole, endivijo, cikorijo.

NA POLJU: Dokler ne požene korusa prve zastavice, lahko še pognojiš z gnojnico ali solitrom. Pomisli kaj boš sejal po korusi! Neguj mlada sadna drevesa! Ne hodi na drevje s podkovanimi čevlji. — Pazi, da ni pod trtami plevela. Za škropljenje zadostuje 1 kg galice na 100 litrov vode. Senožet pokosi, kadar je večina trav v cvetju, sicer boš imel samo slamo.

JULIJ

DOMA: predvsem skrbi v vročini, da je stanovanje in hlev prezračen in snažen. Živina naj se mnogo giblje na prostem. — Na vrtu pobereмо čebulo, česen; presajamo cvetačo in zelje; sejemo brokole, endivijo, fižolstročnik, petersilj, radič.

NA POLJU: Izkopani krompir pusti par ur na soncu. Snope odstrani in njivo preorji. Čas je za setev činkvantina, ajde in repe. Piškavo sadje poberi in vrzi v ogenj. Pokošeno senožet polij še enkrat z gnojnico, in sicer razredčeno.

AVGUST

DOMA: Pazi na pridelke v shrambi! Če imaš odveč jajc, jih vložij v apneno mleko, da boš imela kaj zaloge. V hlevu pazi, da bo živina imela dovolj svežega zraku. Prašiče tudi včasih okoplji. Na vrtu zalivaj zelenjad z gnojnico. Sejemo še endivijo, cikorijo, špinacio, motovilec, radič.

NA POLJU: Uniči vsa snetljiva stebela koruze in jih zažgi! Zalij peso in zelje z gnojnico! V sadovnjaku cepi mlade divjake v speče oko. Piškavo sadje obreži in napravi sušje! Kar si v vinogradu letos cepil, moraš poškopiti. Na senožeti spravi čimprej otavo domov.

SEPTEMBER

DOMA: Pridna gospodinja pripravlja zaloge za zimo: konservira paradižnike, pripravlja mezgo (salso),

suši peteršilj in majaron, hrani jabolka. Gospodar naj prebere krompir, loči slabega in drobnega od zdravega. Preglej vinsko posodo in pripravi se za trgatev. — Na vrtu še lahko seješ različno vrtnino. Paradižnikom odstrani cvete, da se bodo plodovi odebelili.

NA POLJU: Po senožetih lahko še seješ laško deteljo. Zadnjo otavo pospravi! Z drevja obiraj z roko vse sadje; ne otepaj vej razen kostanjev in orehov. V vinogradu ne trgaj prezgodaj!

OKTOBER

DOMA: Kite koruze obesi na preprihnem prostoru (ganjku). V kleti naj vino dobro prevre. Med vrenjem ga včasih premešaj. Krompir ne sme biti poleg vina. Živino privajaj počasi na suho krmo. Spočetka jo mešaj med svežo! — Na vrtu še lahko seješ špinačo in motovilec, sadiš čebulo in česnik.

NA POLJU: sej pšenico ozimino, če moreš s sejalko, da bo setev enakomerna. Poprej pa še pognoji z umetnimi gnojili. Če misliš v sadovnjaku kaj vsaditi, skoplji za vsako drevesce po en kubični meter veliko jamo. — Na senožeti ne pasi dokler je še rosa ali slana, da ne bo živine napenjalo.

NOVEMBER

DOMA: Pridna gospodinja si nabere in posuši razna zdravilna zelišča; nekaj jih tudi spravi v denar. — V lepem vremenu ženi živino na pašo. V hlevu naj

ima toplo, toda ne od gnoja, ampak od nastilja! — Vrt globoko prekoplji in dobro pognoji!

NA POLJU: Zadnji čas za zamudnike, da sejejo pšenico; zdaj je primerna »mentana«. Pri sadnem drevju odstrani vse polomljene veje. Večje rane zamaši s cepilnim voskom. Nova drevesca sadi jeseni. — Senožet preorji; očisti kamenja in grmovja. Na 100 m² raztrosi 8 kg Thomasove žlindre.

DECEMBER

DOMA: Preglej in prezrači shrambe! Odbiraj krompir; ne puščaj ga na prevelikih kupih. Ne dajaj živini mrzle vode. Spusti jo tudi malce na sonce. Daj ji krmilne pese! — Na vrtu izkoplji šelno in korenček ter vloži v pesek. Radič in špinačo pokrij z listjem, peteršilj in solato pa s streho iz koruznih stebel.

NA POLJU: Pšenici pognoji — lahko tudi vrhu snega — s čilskim solitrom ali apnenim nitratom: 1/2 kg na 100 m². V sadovnjaku skoplji jame za pomladno sajenje. — Senožet in travnike očisti in pognoji! — V vinogradu kopaš za nove trte, pripravljajš kole, gnojiš.

*

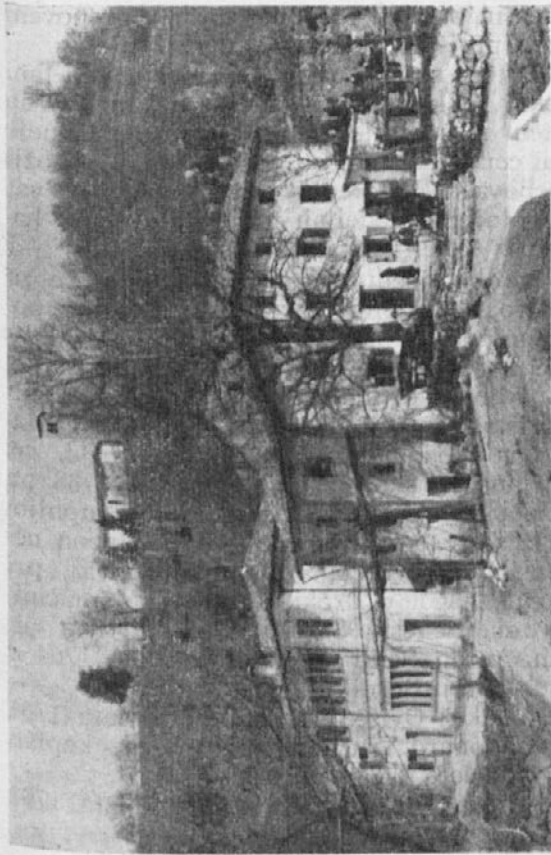
Pri vsem svojem delu doma in na polju pa ne pozabi na božji blagoslov in pridnost, da bo delo dober tek imelo!

Cerkev Marije Device na Drekah

Na levi strani Matajurja, na obronku Kolovrata, ob meji med Italijo in Jugoslavijo, se nahaja zelo strma, pa lepa Dreka (ital. Drenchia) v višini 756 m nad morjem. Pod Dreško občino (kamun) spadajo sledeče vasice: Dreka gorenja in dolnja, Arbida (Robida), Lombaj, Rukin, Skale, Podlak, Hostne, Trušnje, Očnebrdo, Kras, Prapotnjica, Laze, Trinki, Cuodar, Kraj, Štoblank, Zavart, Debenjè, Klabučar, Peternel, Pačuh. Vasi Dreškega kamuna (občine) so razdeljene pod Kolovratom kakor v kakem amfiteatru; nad njimi se razprostirajo gladki in travnati obronki Kolovratovega pogorja. Iz Dreke pelje steza naravnost proti soški dolini skozi Trinke in Kraj mimo kapele na Slemenu (kjer je nekdanja bila zelo stara cerkev sv. Florijana), v Kamenico, Volče in Tolmin. Druga steza od sv. Štoblanka mimo Klobučarjev pod Ježo v Čiginj in Volče. Na vrhu Dreke se beli lepa farna cerkev M. D. Vnebovzete, pod katero je spadala do nedavnega tudi po-

družnica sv. Štoblanka, ki je sedaj samostojna župnija. Vse omenjene vasice so nekdanj spadale pod župnijo Volče (Uča) na Tolminskem, menda zato, ker so pastirji in gozdarji, ki so prvi zasedli te kraje, prišli iz Volč v Soški dolini.

Zanimivo je to, da se še dandanes primki dreških Slovencev vedno vjemajo z imeni vasi, n. pr. Breščak, Prapotnik, Trniko, Bernik, Trušnik itd. Seveda duhovna služba iz Volč je bila pretežka za župnike, pa tudi za vernike, ki so morali nositi mrličje daleč v Volče po hribovskih stezah in tja hoditi k maši. Zato so bili prisiljeni zgraditi cerkev v Drekah. Nič se ne ve kdaj in od koga je bila sezidana prva skromna cerkvica. Ustno izročilo pravi, da so v starih časih pastirji večkrat videli ponoči lučke med drenovim drevesjem (ime Dreka pride od dren na vrhu Dreke). Radovednost jih je gnala, da so šli gledat, kaj se tam godi. Z začudenjem so zagledali na drenovem grmu mali kip Matere božje. Z velikim spoštovanjem so ga pobrali in nesli župniku v Volče. Župnik je spoznal, da je bil kip Matere božje iz neke cerkve na Krasu, kjer je bil on prej za župnika. Najdeni kip je poslal tisti cerkvi pri Trstu na Krasu. Lučice na Drekah pa so se ponavljale vsak

Cerkev M.D. v Drekač (m 700) spodaj Kras - občinski dom, šola, gostilna

večer in pastirji so zopet našli v drenovem grmu prejšnjo podobo Matere božje.

Iz tega so spoznali, da si Marija želi tam cerkev. Takoj so sezidali malo kapelico na tistem mestu, kjer so našli kip, in pozneje tudi cerkev, katero so posvetili Materi božji Vnebovzeti. V to cerkev sta hodila maševat ob določenih nedeljah župnik ali njegov kaplan iz Volč, ali kak kooperator.

Iz obstoječih dokumentov pa se ve za gotovo, da je bila cerkev Marije Device povzdignjena v kaplanijo dne 6. septembra 1779 z dekretom arhidiakona, kanonika Petra Ivana Nottinghamen, izdanim v Tolminu s pristankom župnika iz Volč. Pod kaplanijo so spadale cerkev Matere božje, sv. Florjana in sv. Volbenka. Že leta 1788 pa je bila povzdignjena v samostojno župnijo.

Iz farne kronike smo povzeli imena nekaterih duhovnikov, ki so službovali pri Mariji Devici v Dreki. Ti so vsi domačini, oziroma Beneški Slovenci:

- Duh. Anton Sauli - kooperator leta 1764
- » Matej Bernik - kooperator leta —
 - » Lukež Oviščak - kooperator leta 1768
 - » Leonard Trušnik iz Trušnjega - kaplan od leta 1780 † 1836
 - » Ivan Kostaperarja - kaplan leta 1792 (iz dol. Barnasa)

- Duh. Mateuž Bernik - prvi župnik 1798 (iz Krasa pri Dreki)
- » Ivan Strazzolini - župnik od leta 1829 do 1868 (iz Šempetra)
 - » Jožef Strazzolini - župnik od leta 1868 (iz Šempetra)
 - » Anton Gujon - župnik od leta 1881 do 1889 (iz Mersina, pozneje župnik v Šempetru in častni kanonik čedadjskega kapitlja)
 - » Jožef Gošnjak (iz Mersina), župnik od leta 1889 do leta 1904
 - » Ivan Siniko (iz Brda pri Teru) od leta 1905 do leta 1909
 - » Anton Domenis (iz Ažle), župnik od leta 1909 do leta 1946
 - » Valentin Birtič (iz Ronca), župnik od leta 1946 do ... ad multos annos!

V občini Dreka ni niti metra ravnice: vasi in njive so obešene po strminah in zato je življenje ondotnih prebivalcev zelo naporeno. Po strmih njivah boš videl zapičene v zemljo debele hlode, da varjejo zemljo pred plazovi v času neurja in pred snegom. Pred kakimi sedemdesetimi leti so bile hiše in hlevi pokriti s slamo in zato so večkrat postale žrtve požarov. Takò, 22. julija 1816 vas Klobučar (Brjeh), je bila popolnoma sežgana. Dne 13. decembra 1822. je zgorela

Dolenja Dreka; dne 22. junija 1832 je pogorela vas Očnebrdo; dne 25. junija 1838. je popolnoma pogorela vas Prapotnica; dne 3. januarja 1852. je bila zopet popolnoma sežgana vas Klobučar.

Kljub temu, da je ozemlje Dreke nerodovito in se tam pridela le malo tursčice, nekoliko pšenice, rži, ajde in sadja, je bilo zelò obljudeno, kakor je razvidno iz števila vasi. Izselsjevanje je bilo skoraj nepoznano. Ljudje so živeli od živinoreje in zlasti v zimskih časih so kramarili po Hrvatskem, Madžarskem in drugod po Balkanu ter nosili domov lepe skupičke denarja, da so preživeli družine. Politično so spadali pod Beneško republiko in gospodarsko pod Mjersko Banko in zato niso nikomur plačavali davkov.

Danes so se gospodarske in socialne razmere popolnoma izpremenile.

Pod pritiskom velikih davkov in zaradi pomanjkanja vsakega zaslužka, je ljudstvo prisiljeno k izselsjevanju. Računa se, da je vsaj tričetrť možkih moralo iskati zaslužka v inozemstvu; če bo šlo tako dalje, bo v malo letih marsikatera gori omenjenih vasic popolnoma zapuščena. Vlada je v zadnjih časih skušala preprečiti to izselsjevanje z gradbo cest, ki so povezale vse vasice z do-

lino; z zidanjem šolskih poslopij, otroških vrtcev, vodovodov; toda tem že zdavna gospodarsko slabo stoječim krajem je vse to kakor majhen obliž na veliko rano.

Černejška priča

V Benečiji se govori slovenski jezik že več kot tisoč tri sto let. Že ko se italijanski jezik ni razvil, se je v Benečiji govorilo, molilo, pelo v slovenskem jeziku, kakor v Furlaniji furlansko. Italijansko so začeli bolj ali manj pisati med leti 1400 do 1500. Prej so pisali vse le latinsko v Furlaniji. V slovenskih vaseh so krožili rokopisi z molitvami, katekizmi, evangeliji, ki so bili prestavljeni ali pisani od svetih bratov Cirila in Metoda, ki so pridobili h krščanstvu slovanske narode. Tudi pisalo se je pri nas v slovenskem jeziku, škoda le, da so stari dokumenti našega jezika v naših krajih zgubljeni ali uničeni. Najstarejša priča našega pisanega jezika je iz leta 1497 in je zapisnik Bratovščine sv. Marije v Černeji (ital. Cergneu), pri Nemah, ki je sedaj že skoraj

vsa pofurlanjena. Ta zapisnik je bil pisan na pergameni med leti 1457 do leta 1459. Avtor zapisnika je bil notar Janez, sin Nikolaja. Pergamene je našel naš domoljub advokat Karel Podreka iz Čedadada. Po posredovanju prof. Ivana Trinka so prišle v roke slovenskega filologa V. Oblaka. Ta je spisal o njih učeno razpravo v Jagičevem »Archiv fuer slavische Philologie« leta 1892. O razpravi je potem obširno poročal vseučiliški profesor K. Štrekelj v »Ljubljanskem Zvonu« istega leta.

Tu prinesemo odlomek, ki je zapisan na listu 8:

»**MIHAELA** rajnika Marina s Cernjeu jest ostavila jednu zemlju za sfoju dusu bratine sfete Marije s Cernjeu de se jima stuoriti fsako leto jednu masu.«

»**Miklau** rajnika Paula s Cernjeu jest ostavu bratine sfete Marije s Cernjeu jedno dobro, za ko dobro se placa fita bratine souad trideset ino duà, da se ima stuoriti fsako leto jednu maso za sfoju dusu.«

»**Maur** i Stefana, nje gospodinja, su ostavili bratine sfete Marije zlatih duanist, s kih-

zlatih jest kupljeno fita bratine sfete
Marije jedan star psenice da se ima stuo-
riti jednu masu fsako leto za sfoju
dusu.«

Ta dokument nam je priča, da že leta
1497, ko še nikjer v Furlaniji niso pisali ita-
lijansko, so v Černeji in drugod po naših
vaseh že davno prej pisali slovensko.

DOMAČI PREGOVORI

Kadar poliete potegne krivac, bo vedrno.

Kadar poliete kakuoša krelj, bo daž al huda ura.

Če na velik petak gre daž, bo sušano lieto; če je ve-
drno, bo venčpart daževno lieto.

Kaki dnuovi od Božiča do sv. Treh kraju, taki miesci
u liete.

Prvi grum u liete, s tistmi krajan, ki grmi, s tistmi
krajan bo tukla tuča.

Za svet Mohor, če se uran skrije tu sierak, pride pod
kaman.

Peter Novak

Peter Novak (Noacco) se je rodil dne 20. decembra 1854 v vasici PODBRDO (ital. Cesariis) v občini Brdo (ital. Lusevera) v Terski dolini, v okraju Tarčent.

Ker je bila doma revščina, se je njegov oče Ivan leta 1859 preselil na Štajersko, v vas Črnc pri Slov. Bistrici in kmalu potem se je preselil k Sv. Urbanu pri Ptuju, kjer je mali Peter obiskoval ljudsko šolo. Končno se je družina Novak za stalno preselila v Slovensko Bistrico.

Po končanih ljudskih šolah se je Peter v 15. letu posvetil zidarstvu. Ker se s tem delom ni znašel, ga je opustil in se je posvetil gostilničarstvu.

Bil je dober katoličan in zaveden narodnjak. Njegova gostilna je bila zatočišče vseh narodnih organizacij.

Bil je soustanovitelj društva sv. Cirila in Metoda leta 1884 in posojilnice, kateri je bil tudi knjigovodja do svoje smrti. Bil je soustanovitelj Čitalnice, šolski oglednik in član krajevnega in okrajnega šolskega sveta.

Leta 1909 je bil izvoljen za deželnega

poslanca za okraj Konjice - Slovenska Bistrica.

Od leta 1919 do leta 1922 je bil komisar okrajne posojilnice.

Bil je tudi stalni poročevalec za narodno gospodarska vprašanja za »Slovenskega gospodarja«, za »Slovenca« in celjsko »Domovino«.

Vredno je, da se ohrani spomin na tega terskega Slovenca!

DRUZINA BLAZUTIČ V GORENJEM BRNASU

od leve na desno: preč. Ciro Blazutič, sin; Evgen Blazutič, oče; preč. pater Marko Blazutič, sin; Marija Karlič, mati; preč. Fortunat Blazutič, sin.

DOSTI SO ŽE PISALI

O Beneških Slovencih je bilo spisanih že dosti knjig. Znanstveniki so proučevali njih število, ljudski značaj in kulturo, ozemlje in socialni sestav. Najbolj so zanimali pisatelje raznih narodnosti posebno Slovenci v Reziji, ker so nekateri menili, da naj bi bili Rezijani veja ruskega debla. Naj omenim tukaj, da je to najbolj zapadno skupino Slovanov opisoval že etnograf Potocky leta 1816 (Potocky: *Die Slawen in Thale Resia* = Slovani v Rezijanski dolini) v časopisu »Vaterländische Blätter für den österreichischen Kaiserstaat« (Domovinski list za avstrijsko cesarstvo). Ta je bil menda eden prvih opisov ene izmed teh skupin Beneških Slovencev. Razpravo pod enakim naslovom je izdal tudi naš učenjak Jernej Kopitar. Sledili so potem še drugi, kot A. Viviani: *Gli ospiti di Resia* - Videm 1827; spis Čeha Dobrowskega »Über die Slawen im Thale Resia« (O Slovanih v Rezijanski dolini) v zborniku »Slavin«, Praga 1834. Dosti je pisal tudi Šafarik in Rus Sreznevskij.

Pozabiti ne smemo Bouduina de Courteneya in vse naše jezikoslovce, ki so posvečali beneškim narečjem in ljudstvu največjo pozornost.

Prvo bibliografijo, samo o Rezijanih, je zbral že naš rojak Musoni v »*Pagine friulane*«, 1891. Po podatkih v »Trinkovem zborniku« pa je narastla beneško-slovenska in rezijanska bibliografija že nad številko 160.

V tolikih knjigah in spisih so obravnavali naše zadeve že v zadnjem stoletju. Če bi pa hoteli naštetih še vse članke in razprave, ki niso navedeni v dosedanjih seznamih, bi prišli nad število tisoč.

O Beneških Slovencih se je prelilo že dosti črnih. Pokazani so bili svetu kot v zrcalu vsi naši problemi. Vprašajmo se pa zdaj, kaj se nam je po vsem tem učenem trudu zboljšalo? Žalosten bo odgovor. Teoretično je Beneška Slovenija zanimala znanstvenike, toda iz dokaznega materiala niso odgovorni politiki in oblastniki potegnili nikakršnih zaključkov.

Gospodarska, moralna in duhovna beda ter kriza še vedno mori to deželo ob Beli, Teru in Nadiži.

Odgovorni oblastniki so se namreč že leta nazaj trudili, da bi beneško-slovensko vprašanje spravili s sveta, češ da nas je tako malo, da kot narodnostna skupina ne pridemo sploh v poštev.

V prvi vrsti se je treba zavedati, da pravica ostane enaka pravica, pa naj velja za tisoč ali milijon ljudi. Od števila ni odvisna!

KOLIKO NAS JE ?

Na drugi strani pa moramo sami poudariti, da je število Beneških Slovencev še vedno precejšnje. Bilo bi pa gotovo vsaj za polovico večje, če bi mogli vsi ostati na domači grudi in če ne bi bili prisiljeni zaradi gospodarske stiske hoditi v tujino.

O točnem številu vseh Beneških Slovencev še vedno teče pravda. Različne so statistike, uradne in neuradne, seve prikrojene vsaka po svojem namenu. Pomagamo si pa lahko z dosedanjimi podatki, da bomo prešteli prav blizu, koliko nas je še doma.

Italijanska vlada je prvič izvedla neko ljudsko štetje v Beneški Sloveniji leta 1901. Zagrešila je pa pri tem dve pomanjkljivosti: prvič, da so uradniki šteli le družine; drugič, da so nekatere popolnoma slovenske

kraje kar spustili. Ali je bilo v družini pet ali dvanajst članov, jim je bilo isto. Vendar so takrat uradno našteli 5780 družin s slovenskim občevalnim jezikom. Če štejemo povprečno po 6 članov na družino, je živelo v naštetih 16 občinah 34.680 Slovencev.

V šempetrskem okraju, kjer so bolj natančno izvedli štetje, jih je bilo 15.669. Geograf Franc Musoni navaja tudi število 35 tisoč, kar se ujema z gornjim.

Drugo uradno štetje iz leta 1911 navaja 36.171 Slovencev; od teh je nadiških polovica. Tri leta pozneje je *Annuario Statistico Italiano* naštel nad 53.000 Beneških Slovencev.

Uradna statistika za časa fašistične vladavine iz leta 1931 navaja sama okoli 40.000 Slovencev; uradno za občine šempetrskega okraja 15.108.

Podatki neuradnega Touring Cluba pa segajo že pred prvo svetovno vojno na 60.000.

Iz vseh zgornjih števil, ki izvirajo iz italijanskih statistik, smemo torej upravičeno sklepati, da je Beneških Slovencev še vedno nad 50.000. Ob koncu preglejmo še preglednico za posamezna desetletja, ki bo potrdila zgornje navedbe.

O B Č I N E

	1911	1921	1931	1936	1951
AHTEN (Attimisi) mešano	4.227	4.327	4.000	3.373	3.253
BRDO (Lusevera) čisto slov.	2.942	2.923	2.596	2.288	2.226
DREKA (Drenchia) čisto slov.	1.424	1.562	1.458	1.285	1.385
FOJDA (Faedis) mešano	5.080	5.409	4.929	4.471	4.580
GORJANI (Montenars) mešano	2.122	2.356	1.824	1.504	1.447
GRMEK (Grimacco) čisto slov.	1.678	1.780	1.621	1.543	1.742
NEME (Nimis) mešano	6.250	6.165	4.869	4.405	4.415
PODBONESEC (Pulfero) čisto slov.	3.991	4.066	3.864	3.681	3.713
PRAPOTNO (Prepotto) mešano	2.238	2.316	2.142	2.141	2.032
REZIJA (Resia) čisto slov.	4.671	3.695	3.114	2.994	3.299
SOVODNJE (Savogna) čisto slov.	2.026	2.143	2.044	1.867	2.081
SREDNJE (Stregna) čisto slov.	2.000	1.908	1.908	1.722	1.839
ST. LENART (S. Leonardo) čisto sl.	2.723	2.637	2.424	2.222	2.284
ST. PETER (San Pietro) čisto slov.	3.525	3.544	3.039	3.077	3.083
TIPANA (Taipana) čisto slov.	3.700	3.597	3.401	3.023	2.824
TORJAN (Torreano) mešano	3.505	3.607	3.357	3.234	3.402
	52.102	52.035	46.590	42.830	43.605

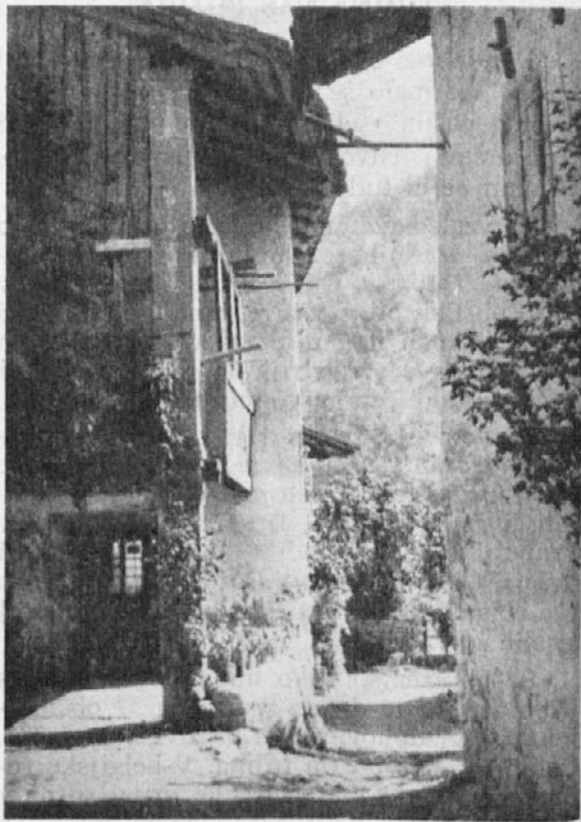
TUJINA NAS POŽIRA

Dejali smo že, da mora dosti naših ljudi v svet. Le malo se jih vrača jeseni domov. Večina naših izseljencev je morala privzeti tuje državljanstvo. Koliko bi nas torej bilo, če nam ne bi tudi tujina pila rodne krvi?

Za vzgled vzemimo le nekatere kraje. Po zadnjih uradnih seznamih je samo Rezijanov okoli 10.000. Od vseh teh jih pa živi v selih ob Beli ali v Reziji komaj 3000. Ostali so našli kruh in nov dom po vseh državah sveta; največ v Avstriji. Ti so zgubljeni za rodno grudo, čeprav v srcu hrepene po njej.

Pa ne samo Rezija daje ljudi v svet. Tudi po drugih vaseh je podobno. Vas Platišče ima vpisanih kot pristojne 422 ljudi. Prisotnih je pa samo 314. Drugi so raztreseni v Franciji (32), Kanadi (14), v notranjosti države (28) in drugod. Dobršen del, ki niso več vpisani v občinske sezname, se je že prej izselil.

Še poraznejšo sliko nudi na primer vas Drenkja. Tu je danes vpisanih 757 občanarjev. V vsej duhovniji jih pa živi komaj 283. Ostalih 474 je požrla tujina. V belgijske rudnike se jih je zakopalo 126, drugi so pa v Švici (36), Franciji (28), Argentini (17),

Kmetska hiša v Lozeh iz 17. stoletja

Kanadi (16), v notranjosti države (25) in še drugod.

Če bi mogli zbrati take številke za vse naše vasi, bi z grozo spoznali, da trdo življenje manjša naše število. Kljub vsemu pa ne tako, da nam bi mogla pravična država odrekati kulturne in gospodarske pravice!

O ZNAČAJU BENEŠKIH SLOVENCEV

Ko smo prebrali v našem koledarčku, koliko je Beneških Slovencev, s čim se bavijo in kako gospodarijo, pa pogledjmo še malce v njih duševnost.

Kakšni so po svojem značaju? Kdo bi jih bolj poznal kakor njih lastni oče, njih dobri genij, ki spi večni sen pod Matajurjem in kateremu je posvečen naš koledar. Zato se kar dajmo pogledati v zrcalo, ki nam ga nudi.

Iz njegovih originalnih zapiskov, nekateri so že samo obledeli lističi, posnemam, kar vam po njegovi besedi in pisavi ponovim.

SVETLE . . .

»Značaja so veselega in, če so posebno dobre volje, so zelo dovtipni. Sestava njih deželice, tako slikovito in različno porazde-

ljene, vpliva veliko na njih duševno razvitje. Sploh so bistrega uma in dobrega srca in pa posebno gostoljubni.

Tujec, ki zaide med nje, če ne vzbuja nezaupanja, je povsod dobro došel. Tudi ponosa in samoljubnosti jim ne manjkà. Svoji usodi, ki ni baš najugodnejša, so lahko, skoraj bi rekel fatalistično udani. Povsem mirni in pohlevni, razburjajo se poredkoma. Kadar jih jeza zgrabi, utegnejo se prav pošteno skregati, a do nasilstev in do prelitja krvi ne pride skoraj nikoli. Poropočejo malce, če treba ti še grčavo pest pokažejo, a kmalu se ohladijo — jeza pade in mirna Bosna! Po burji so zopet dobri prijatelji, in če treba, gredo takoj skupaj pit in malo, da se ne zopet razsrdijo, kadar gre za plačati, ker eden ne pusti, da bi drugi plačal. Orožniki v Šempetru prav gotovo nimajo nikoder menj sitnosti, kot med dobrodušnimi Slovenci. Kriminalni slučajji so redki; tatvina neznatna; najnavadnejše so kontravencije.

Kar se tiče vere in pobožnosti so sploh uprav zgledni. Tudi svoje duhovnike globoko spoštujejo in lepo skrbijo za nje, kar ni čudo, saj duhovnik jim je vse! Žal, da iz raznih vzrokov pobožnost začenja tu in tam pešati! vendar sile ni; s skrbjo in trudom se da lahko priti v okom nedostatku.

Glede nравstvenosti se ne more veliko očitati našemu ljudstvu; število nezakon-skih porodov je prav neznatno. Razvade in pokvarjenost navadno prinašajo le vojaki in začasni emigrantje, ki po dolgem prebiva-nju v inozemstvu se vračajo domu. Sicer pa, ko stalno doma ostanejo, se sploh zopet poboljšajo tudi oni.

...IN SENČNE POTEZE

Ker k tem na kratko naznačenim in še drugim dobrim lastnostim, koje v tako lepi luči kažejo Beneške Slovence, moram ven-dar dostaviti tudi sliko popolnjujoče sence! Marsikaj je pri njih grajè vrednega, ki iz-vira deloma iz nevednosti, deloma iz trmo-glavosti, deloma celo iz nevošljivosti in na-puha.«

Tu sledi precej vrst o pravdarski strasti, ki je bila tedaj v razvadi med našimi rojaki. Očetovsko svari tudi pred drugo zakoreni-njeno navado, zlasti med mladino, in ta je: zapravljivost in premalo smisla za varčnost. Pristavlja pa, da lenuhov ni!

Tako monsinjor Trinko očetovsko hvali in hudomušno svari svoje rojake. Še mar-sikaj je zapisanega o življenju Beneških Slo-vencev v tistem drobno popisanim zvezku

in na mnogih papirčkih med njegovimi stranmi. Letnice, žal, zvezek nima. Hrani pa še marsikak zaklad, ki ga bomo pa k letu dvignili iz dragocene zapuščine.

GOSPODARSKI PREREZ

O gospodarskih razmerah Beneške Slovenije se je že toliko pisalo, da je vprašanje že skoraj izčrpano. Zemlja nima naravnih zakladov. Hriboviti in gričevnati svet je na pol gozdnat, na pol pustinja. V gozdu rastejo bukve in pa kostanj.

Kostanj je bil bistveni del prehrane Beneških Slovencev; obenem pa tudi vir dohodkov, kot na primer vino za Brice. Kostanj je ustvaril v Beneški Sloveniji kar neke vrste folkloro. Dolge pravljice so, kako hodijo naši ljudje ponujat kostanj po Furlaniji za koruzno moko. Temu beraškemu prodajanju kostanja ali burje pravijo »bandrat na barat«. Pa še ta revni dohodek gine zaradi kostanjeve bolezni. Še pred prvo svetovno vojno so naši ljudje pridelali okrog 4500 stotov kostanja. Danes ne znaša pridelek niti polovice. Če bi vsega prodali po 25-30 lir kilogram, bi izkupili 5 do 6 milijonov. Kaj pomeni ta vsota danes?

Razen gozda imamo še pašnike in seveda živinorejo. Pravega planšarstva kot sosedje onkraj Matajurja ne poznamo. Dva, trije repi v hlevu so danes že bogastvo. V gorskem svetu se pasejo bolj ovce. Z izboljšanjem pašnikov, z umno živinorejo in dobri mi mlekarnami bi se še lahko podprlo go-
spodarsko stanje Beneške Slovenije.

Poljedelstvo vrže namreč zelo malo. Po poklicu je res 71 % družin poljedelskih, to-
da to so le mali kmetiči in povečini bajtarji s plahto zemlje. Prav redki so posestniki z 10 hektarji zemlje. Povečini le za domačo rabo pridelajo koruzo, krompir, »grah« ali fižol in še repo ter vrzote.

Samostojnih kmetičev je okoli 60 %, to-
da ne živina, ne kostanj, ne njivski pridelki mu ne zadostujejo za prehrano družine. Naj-
več kmetov je v Brdu, Tipani in Podbone-
scu, najmanj v Rezi. Zato preostane le tre-
tja gospodarska panoga, ki je značilna za
Beneško Slovenijo, to je sezonsko izseljeva-
nje, ki se navadno spremeni v stalno izse-
litev.

Najnovejši podatki kažejo, da odhaja na
sezonsko delo samo iz rezijanskih vasi:

Učeja	36,6 %	prebivalcev
Osojane in Korita	26,5 %	»
Bela (Sv. Jurij)	22,2 %	»

V zadnjih desetih letih se je pa za vedno izselilo iz:

Ravence	41,5 %	prebivalstva
Učeje	27,0 %	»
Sobica	25,9 %	»
Njive	21,4 %	»
Osojan in Korit	18,7 %	»

V približno isti dobi se je izselilo iz sledečih vasi:

Drenkja	474	prebivalcev
Platišča	108	»
Košča	102	»

Izseljenci so obrtniki, rudarji in dninarji. Prvi navadno ostanejo zunaj in se njih rod potujči. Zadnji se še po malem vračajo domov. Nekateri raziskovalci naših socialnih problemov so šteli sezonsko izseljenstvo kot pozitivno postavko za naše gospodarstvo, češ da izseljenci stalno pošiljajo družinam denar. V resnici je pa tudi ta »gospodarska« plat, namreč izseljenstvo, prav tako šibka kakor živinoreja ali poljedelstvo. Povprečno namreč pošljejo izseljenci domov toliko, kolikor je izdatkov za osem mesečno prehrano v družini. Štiri mesece je treba stradati ali se zadolževati; ti štirje meseci so navadno prav tisti, ko se še gospodarizseljenec vrne domov brez dela.

Tu sem skušal podati le kratek prerez o gospodarskem stanju Beneške Slovenije, ker točnih statistik še ni, toda že iz teh številk je jasno, da pripadamo k najbolj pasivnim krajem države.

V TRINKOVEM ZRCALU

V svojih zapiskih je monsignor Trinko zapustil prenekatero drobtinico tudi o splošno gospodarskem stanju svojih rojakov. Po njegovih spiskih v raznih listih so mnogi poznejši opisovalci naših razmer slikali naše gospodarstvo ter zemljiško stanje.

Mi bomo pa zopet segli k Trinkovim zvezkom in podali naravnost njegovo misel in besedo. Tako bomo ohranili pristno zrcalo in še literarno vrednost.

»Šempeterski Slovenci,« tako se začne Trinkov gospodarski oris, »so vsi enega stanu, vsi poljedelci; gosposkega stanu ni med njimi. Če si kdo opomore (zdravnik, advokat, profesor), se preseli drugam. Vsak ima svoje posestvo, a velikih posestnikov ni razven neznatnih izjem. Vsak torej, če hoče živeti, mora delati z lastnimi rokami. Obdelovanje je težavno; živina more pri tem pomagati po malem v dolinah, kjer je polje ravno. V gorah gre vse le na roke; njive so

male; mnogo jih je treba podzidati z velikim trudom, da voda ne odnese zemlje. Pridelki se znašajo domu le na hrbtih. Moški pa vendar imajo toliko „rustikanske kavalarije“, da najtežavniša dela sami opravljajo, dočim ženskam prepuščajo ležja. Lenuhov ni, ker ko bi bili, bi morali stradati ali pa živeti z beračenjem. Vsi se trudijo radovoljno, udano, da, celò veselo. Med delom jim preostaja še toliko sape in dobre volje, da marsikako zakrožijo. Veselo petje doni prav pogostoma iz poljã, iz travnikov, iz gozdov in se odbiva od gore do gore. Naši Slovenci radi pojejo in vriskajo, škoda da se čedalje bolj vmikajo nesramnim, a hvala Bogu! pevcem često nerazumljivim poskočnicam.

Zemljã je sploh hvaležna in rodovitna. Iz vsake kapljè znoja ti kaj dobrega zrasede. Če so letine ugodne, človek more živeti. Pridela se žito, ječmen, ajda, koruza, krompir, grah i dr. Sadja tudi ne manjka: hrušk in jabolk pride na trg v izobilju; kostenj je izmed glavnih pridelkov, izvaža se blizu in daleč, celo v Budimpešto ga pošiljajo. Vina tudi imajo naši Slovenci, žal da trta je opešala in malo rodi radi boleznì. Ljudstvo si ne zna pomagati.

Način obdelovanja je prvoten, kakor je delal ded, tako dela oče, tako sin. O napredku skoraj ni sledu. Nekoliko na boljšem smo s sadjerejo; kdor si zna pomagati in ne čaka, da mu pride vse le od zgoraj, na jesen shrani svojo svotico, ki mu bo prav lepo služila čez leto.

Živinoreja tudi pomaga, dasi bi morala dati zdatnejših pripomočkov, ko bi se bolj umno gojila in bi se zboljšala plemena. Nobenega zboljšanja, nobene osnove. Mlekarnic ni v pravem smislu besede, razven ene, katero so z dobrim uspehom osnovali pred kratkim v Roncu. Morda dober vzgled bo koristil tudi drugod.«

Pomisliti je treba, da je Trinko pripravljaj te zapiske o gospodarski sliki Beneške Slovenije pred 60 leti, zato se je marsikaj spremenilo; največkrat, žal, na slabše. Nato nadaljuje:

»Nekateri si precej zaslužijo z drvami, katere neprenehoma vozijo prodajat v Čedad in Vidm. Drugi zopet kupčujejo s senom; a morda bi bilo boljè, ko bi ga porabili doma in bi pomnožili ter zboljšali živinorejo.

Tu in tam si pomagajo z rokodelstvom in z obrtjo. Omenil sem že ažlinske kamnolome, ki prinašajo precej dobička dotičnim

prebivalcem. Tudi nekaj opekarnij je dobiti, ki pripravljajo precej opeke, posebno velika opekarna na Camurji pri Škrutovem. V Šempetru ob Nadiži pod cerkvico sv. Kvirina imamo celo lep malin na cilindre. Nadalje Ofijanci pletejo in daleč raznašajo svoje koše - cajne ali korpe; Trčmunci si izdatno pomagajo z grabljarstvom. Pridnosti jim ne manjka, ker dobro znajo, da čas je zlato; kedar ne morejo na polje, radi slabega vremena, ali pa tudi ob dolgih zimskih večerih, pripravljajo grablje, katerih razprodajo po več tisoč na leto na vse strani.«

Ko pisatelj pokaže sliko svoje deželice, preide na vsem že tako znano in žalostno poglavje o izseljevanju. Nekteri gredo na delo, ali kakor sami pravijo „v gajzinpon“; bolj navadno je krošnjarstvo.«

Toda tu prekinimo to ne preveč veselo sliko, kako se v Beneški Sloveniji vbadamo na skromni, a z ljubeznijo prepojeni zemlji.

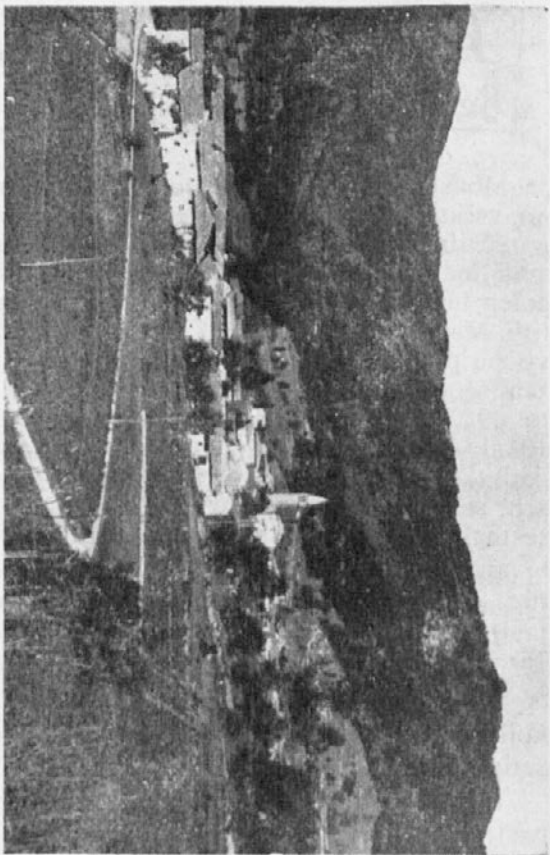
r. b.

Krajevna imena in statistika Beneške Slovenije

Monsinjur Ivan Trinko je bil, kot je znano, vsestranski človek. V njem ni živel samo goreč duhovnik in profesor bogoslovja, pesnik in pisatelj, risar in skladatelj, ampak poleg tega še znanstvenik, doma na vseh poljih. Marljivo je tudi zbiral statistične in številčne podatke o svoji domačiji. Iz njegove zapuščine se je ohranil važen rokopis iz leta 1920.. Hrani ga č. g. David Doktorič v Južni Ameriki. Ko je potreboval nekatere podatke o Beneških Slovencih in naših vaseh, se je obrnil na profesorja Trinka, ki je sestavil imenik beneških vasi, v katerih prebivajo Slovenci z domačimi imeni, poleg pa tudi število Slovencev. Rokopis je delno objavljen v reviji »Slovenska beseda« (št. 1 - 2, 1956), ki izhaja v Argentini. Iz statistike posnemamo pristna ljudska imena vasi in koliko nas je tam bilo pred sedemintridesetimi leti.

Imena so zlasti zato važna, ker jih danes pačijo in tudi marsikateri domačin ne ve,

Gorska obmejna vas Platišča (m 636)

kako se pravzaprav izgovarjajo. Poleg službenega italijanskega imena je Trinko napisal slovensko v domači izgovarjavi.

Iz številke pa seštejemo, da je takrat živelo na tem ozemlju okrog 40.000 Slovencev. Med njimi so bili pomešani tudi Furlani, in sicer okoli 20.000. Mnogi izmed njih so pa že tedaj bili pofurlanjeni Slovenci ali potomci slovenskih staršev.

V sledeči razpredelnici niso našteje manjše slovenske vasi, koder so takrat živeli pomešani Slovenci med Furlani v Čedadu in okolici ter v okolici Fojde, Tarčenta in drugih večjih krajev proti Vidmu.

Trinkova statistika:

Uradno ime	Domače ime	Štev. Slovencev
S. Pietro al Nat.	Spietar	} 567
Tiglio	Lipa	
Becis	Beja	
Biarzo	Bjarč	} 557
Ponteacco	Petjah	
Mezzana	Mečana	} 279
Sorzento	Sarenta	
Vernasso	Dolenji Barnàs	265
Rodda	Ruonac	630
Brischis	Brišča	} 620
Pulfero	Podbuniesac	
Stupizza	Štupca	

Uradno ime	Domače ime	Štev. Slovencev
Mersino	Marsir	600
Azzida	Ažla	820
Drenchia	Dreka	} 1440
Trinco	Trinki	
Oznebrida	Ocnebardo	
San Volfango	Štuoblank	
Prapotnizza	Práponca	} 320
Obbenetto	Debenjé	
San Leonardo	Podutana	} 1440
Altana	Utána	
Merso	Mjersa	
Jainich	Jàgnjed	
Clastra	Hlasta	} 381
Scrutto	Škrutove	
Cosizza	Kozca	531
Cravaro	Kravar	531
Liessa	Liesa	} 1348
Rucchino	Rukin	
Grimacco	Garmák	
Oblizza	Oblica	647
Stregna	Srednje	813
Tribil di Sopra	Gorénji Tarbi	531
Topolò	Topoluove	307
Castello di Monte	Stara gora	} 703
Cialla	Čela	
Codromaz	Kodermaci	} 535
Obborza	Obnorcà	
Zubis	Čubič	

Uradno ime	Domače ime	Štev. Slovencev
Prepotto	Prapotno	1400
Cladrecis	Senca	
Albana	Ibana	
Fradiellis	Fradel	
Craoretto	Kroverajda	
Prestento	Preštint	820
Masarolis	Mažaruola	2278
Faedis	Fojda	
Canal di Grivó	Podklap	
Canebola	Čaniebla	672
Antro	Landar	941
Tarcetta	Tarcét	
Cras	Kras	
Biacis	Biača	
Spignon	Varh	
Pegliano	Ofiján	1100
Erbezzo	Arbeč	
Montefosca	Čarni varh	
Lasia	Laze	420
Montemaggio	Matajur	650
Stermizza	Stármica	
Pechinie	Pecnie	
Tercimonte	Tarčmun	955
Cepletischis	Čeplešišča	
Vernassino	Gorenji Barnas	600
Costa	Kuosta	
Clenia	Knjinjé	322
Terpezzo	Tarpeč	

Uradno ime	Domače ime	Štev. Slovencev
Savogna	Sauodnjà	500
Ronchis di Faedis		276
Valle di Soffumbergo	Podciérkvijo	278
Clap	Podrata	246
Forame	Malina	775
Montemaggiore	Briežje	400
Platischis	Platišča	500
Prosenicco	Prosnid	680
Porzus	Purčinj	277
Subida	Subit	647
Cergneu	Čarneja	996
Chialminis	Vizónt	449
Monteprato	Karnice	405
Romandolo	Romandol	195
Monteaperta	Škuorša	1495
Cesariis	Podbardo	410
Lusevera	Bardo	1291
Pradielis	Ter	686
Sammardenchia	Smardeče	650
Sedilis	Sedigla	c. 700
Stella	Štela	510
Villanova	Zavárh	600
Prato	Rávanca	} 3683
San Giorgio	Bilo	
Oseacco	Osojani	
Gniva	Njiva	
Ucea	Belipotòk	
Stolvizza	Sobica	1100

Maše pravljice

PRASE SVETEGA ANTONA

(P r a v c a)

Dreja Sgolentu iz Gorenjega Barnasa, bruman in pošten, je biu poznan po vseh naših dolinah posebno zatuò, kjer je rad hodù na sejmé. Od Staregore do Črnega varha ga ni bilo sejmà brez Dreja Sgolenta. Na sejmé je hodu iz pobožnosti popit' bučo dobrega vina. Je biu na posebno vižo pobožan do Sv. Antona Puščavnika in nikul njé zmanku na njegà senjan v Klenjé, na 17 Ženarja. Vsako ljeto, na tisti dan, je šu po maši v zakristijo in je dau almožno za tri svete maše na čast svetemu Antonu Puščavniku. Z starim famoštram pre Mihjelom, Mučičem, ki je biu iz Šljekove hiše v Erbeču, sta bila velika parjatela, in vsako ljeto, po maši, sta šla skupe pit bučo sladkega vinca. Samuò gaspuodu famoštru je povjedu, de zakì vsako ljeto plača tri svete maše na čast sv. Antonu.

Kadar je biu šelé mlad, potlè ki je biu paršù od sudadu, domà je bila velika mizerja. Velika družina, malo puoja, slabe lje-

ta, sirka za vsakdanjo pulento njé bilo zadost, in tudi denarja za ga kupit njé bilo. Nje bilo drugače, ku pejat burje na »barat« dol na Laško. Oča je biu že star in se njé upu na tako težko pot. Dreja je biu te starši sin, in četud je biu zlo špotliu, se je muoru odločiti za pejat burje na barat. Mati mu je speklà dobro pogačo za popot'. Je znesu štiri žakje buri dol v Sauodnjo, je tandol najdu na posodo »barelo« na dvje kolesi, se je koražno vpregu k bareli in jo je vljeku pruoť Čedadu, že pred dnen. Iz Čedada jo je obarnù pruoť Orzanu. Kadar je paršù trudan in potan v to vas, je videu, de tam ne bo nič, kier so ga blì pretekli druzi Slovenj iz Nediške doline, ki so že baratali burje po hišah. Se je nomalo odpočiu, je snjedu an kos pogače an je vljeku barelo dol do Pradamana. Tudi tandol je najdu druge baratarje z burjami. »Če puojde takuò naprej, bom muoru vlačit barelo do Benetk«, si je mislu Dreja. Pardau si je kuražo, je zadeu adan žaki in je začeu hodit od hiše do hiše po tistim kraju vasi, jer njeso še blì ti druz'. Po vasi je ueku »Castagna, castagna, čjestinis«, ku k' so uekal' ti druz'. Zameniu je biu cjeu žaki buri in takuò je paršù do koraže. Je pustiu žaki sirka v njeki hiši, de ga vzame nazaj gredé

in je hitro vljeku barelo naprej v drugo vas, de ga ne pretečejo ti družji

Kadar je paršù v Pavijo di Udine, je bila že tama in tudi trudan je biu in potan, de se je kar cedilo od njega. Je stopu v parvo hišo, ki je najdu, in je prosù za obnuoč. Za srečo, v ti hiši so bli rjes brumni ljudjé in so ga radi sparjeli, tud zatuò, kjer so se troštal' de jim da nomalo burji za lon. Gospodar mu je pomagu nest žakje burji v velik hljeu in potlé ga je pejù v hišo. Ti brumni ljudjé mu njesu pustili jesti suhe pogače za vičerjo, jedu je z njimi mljeko in pulento in potlé so mu ponudli še sira in pulente in tud' pu litra črnega vina. Buojši ku takuò mu njé moglo iti; obnašali so se z njim, ku de b'biu hišni človek.

Huduò je bilo le tuò, de se njeso mogli lepuò zastopit. Oni njeso znali slovensko, on pa še manj furlansko; trkaj on ku oni pa le malo po talijansko. Mješali so vse tri jezike in za se zastopit' so si pomagali z rokami, ku napulitani.

Gospodinja ga je pejala spat tjà v adnò veliko in ljepo štalò, kakor jih imajo bogati kumetje dol na Laškim. Kadar sta stopila v hljeu, je parteklò k Dreju adno debelo in veliko prasè z majhanim zvonči-

čem gor za šijo in ga je začelo uohat, takuò, de Drej se je ustrašu. Gospodinja mu je povjedala, da je »purčit di sant'Antoni« (prasé sv. Antona), de je brumno in de naj se ga ne boji. In rjes, potlè, ki ga je pouohalo, je šlo mirno ležat dol v njegà pič.

Dreja je zù dol kospe, je sljeku jopo in se je zariu u kupac slame, ki je biu tam v piču. Se njé pozabu na Bogà in, ku pravi kristjan, se je žegnu in začeu moliti večerne molitve. Jih njé zmolù še pu, ki san ga je preomagu in je zaspau tarduò, ku jazbac. Vso nuoč se njé prebudiu; sanju je tudi o debelem prasetu svetega Antona, ki ga je hodilo vsako trkaj vohat.

Je bila v tistih časih navada, de v vsaki vasi dol na Laškim so imjeli prasé svetega Antona. Kupu ga je famoštar al pa ga je šenku kajšan dobruotnik. Parvezal' so mu okuole šije majhan zuončič, de je vjedu, de je prasé sv. Antona. Njé bilo zaparto v svinjaku, in je imjelo frajnost lajnat okuole od hiše do hiše po vsi vasi, in spat je hodilo tam ki mu je bilo buj vseč. Buoh var', če b' ga biu kaduò tuku al zaloviu proč, kadar je paršluò v hišo; vsak mu je dužan dat' kjek', kadar je paršlò po pragu. Je bilo svetega Antona, kakor sveta rječ in vsi so ga spoštoval' zavojo svetega Antona, ki

je patron žvine in še posebno praset'. Sevjede mu je šlo dobro in navadno je bilo to narbuj opitano prasé cjele vaši.

Za praznik svetega Antona Puščavnika so ga lepuò oflokal' z rožami in trakuovi in na placu pred cjerkvjo so ga prodal' tistemu, ki ga je buj draguò plaču. Sude so potlè dali famoštru za cjerkune potrebe.

Za to ljepo laško navado, naš Dreja nje vjedeu.

Kadar zguoda se je prebudiu, je začu prasetje krokanje, zvončič in njeko čudno hrustanje. Se je gor zadrù, in je zgledu, de prasé je bilo razgrizlo žakje burji, razparalo burje po gnuoju in po gnojnici in jih je mirno hrustalo.

Tuo viduoč, mu je zavrjela krì od jeze, je skočnù na nogé, je zgrabu vile, ki so bile tam blizu, in od jeze jé lùpnu na vso muoč z vilami prasé dol po gobcu. Zlah je biu takuò močan in prase je bilo zadjeto na tajšnem mestu glave, de se je zvrnilo ku de b' bilo zadjeto od božjega žlaha dol na burje.

Dreja se je parjeu za glavò. Prasé se njé vič ganilo, bilo je martvo. Dreju je zmrasču ves žvuot. »Kì bo z mano sada?« »Ubiu sem prasé svetega Antona in lahi me ubijejo«, si je mislu. Nje bilo druge pomoči,

ku hitro vteč', dok ne zvjedò. In ravno takrat začuje gospodinjo pred vrati, ki je prihajala must' krave. Nje vič pomislu na jopo, klabuk, kospe, burje; le takuò, ki je biu: buos, brez jope, brez klabuka je farknu skuoze vrata takuò naglo, de je bütnu tjé v gosqodinjo in jo zvarnu dol na tla in teku ku strjela skuoze duor, tje na cjesto.

Gospodinja je zarjùla, ku de b' jo kaduò z nuozam prebodu, hišni so parletjel prestrašeni iz hiše in kmal' se je čulo uekanje in klicanje na pomuoč: »Šklaf kopàt purčit sant'Antoni, aiuto, aiuto! Cjapàjlu, kopajlu šklaf! (slovenj je ubiu prasé sv. Antona — na pomoč! Primitaga, ubitaga slovenja!) Iz vsih hiš so vrjeli kupe ljudjé in vsak je grabu v roké hlod al vile al lopato in je teku za prestrašenim Drejam, katere mu nje bilo potrjeno ukvazovat', de naj letì. Dreja je teku ku zejac pa tjé pa sem in isku kajšno pot za prjet prit iz vasi. Ljudjé so bli takuò razkàčani, de buohvar če so ga bli ujél'. Kjer po cjesti so mu bli zaprli pot, je zaletu not v njeki duor. Kakuoše, race in oče so se prestrašle, de so šle vse po luhtu, pas ga je loviu od kantona do kantona, dok ga njé popadu za bergeške in mu jih razprù. Dreja se je čù zgubljenega in od strahù mu je paršlà tajšna

muoč, de je preskočnù zid od duora in se je znajdiu tjé na njivi. Ču je te veiki zvon, ki je začeu zvonit' ku kadar kjek gorì in kliče ljudi na pomuoč. Ču je vrješčanje ljudi, ki so tekli za njim in njé imeu cajta mislit de kaj ima stuort. Leteu je naprej ku vjetar, brez vjedet kam gré, in ljudjé za njim. V koncu duge njive mu je zaparla pot roja umazane vodé, in njé bilo videt mostà čerjes, ljudjé z palcami mu so bli že za petami. Njé bilo cajta mislit' de kaj ima stuort'. V sili je vedrù raklo od njeke venjike in je teu preskočnit' rojo; rakla se je zlomila in je fleknu tu uodò. Za srečo de nje bila globokà; se je not no malo povaju po luži, ki je bila dol na dnù, in bi se biu zadušiu, če se nje bilo posrečilo se parjet' za dno vrbo, ki je rastla par kraju. Z veliko težavo se je skobacu na suhuò, na drugo stran, glih kadar ti parvi lahi so parljeteli do roje, s troštam, de ga primejo. Ves od smardljive luže, čeglih uodà se je cedila od njega je leteu naprej kar so ga nogé neslé, brez se oglednit. Lahi so se vstavli tam za rojo, kjer njeso mogli čez njo. Dreja pa jih je čù kakuò vpijejo nad jim in ga preklinjajo.

Šelé kadar je paršù deleč, de jih njé vič čù, se je vstavu in se oglednu nazaj.

De b' ga bli vidli v kakšnim stanu je biu ubuogi Dreja! Gor na sebé je imeu samuò srajco in bargeške in se te razprane tam na r... od psa, vse mokrò in od luže; bosè nogè vse karvave in gobac razpraskan. Dok je teku, je çù samuò strah, sada pa je çù, de ga vse boli in de ga povsod marzli. Kadar se je lepuò ogledu, se je usmilu sam sebé in nje vjedu, al bi joku al klicu ljudi na pomuoč. Trudan an zmartran je biu takuò, de nogè ga njeso daržale in njé vjedu kje je. Vsednu se je tjé pod adno grivo za se odpočiti, in preštudirati de kaj ima stuort'. Sonce je že lepuò sjalo in on se je počasi sušiu in ogledavu na vse kraje za prit k sebe, de kjé se znajde in de po katerim kraju je Slovenščina. Zagledu je deleč tamgor naš Matajur, ki je biu že bjeu od snegà. V tajšnem stanu se njé sme parkazat' ljudem, de ga ne primejo za razbuojnika in ga ne dajo pravici v roké; sklenù je iti po tistim kraju, ki je biu Matajur po jarkih in za grmovjem, de ga ne bo nobedan videu. Nič mu njeso paršlé na pamet burje, barela, jopa, klabuk, ki je pustiu dol v Paviji; skarbjele ga je le tuo, de b' mogu še enkrat se povarniti damù žiu, med svoje ljudi. Zahvalu je Bogà, de mu je pomagu rješit' le življenje in se je objubu,

de če pride še ankrat damù brez nesreč, puojde vsako ljetu na božjo pot v Klenjë na praznik sv. Antona in de vsako ljetu plača tri svete maše njemu na čast, za pokuoro, kjer je ubiu njegà prasé.

Potlé, ki se je nomalo odpočiu in je paršu do sape, se je luožu na pot. Počas', med vinjali, po jarkih, od garmà do garmà se je spušču naprej, njimar v strahu, de b'ga ne kajšan zagledu, se je ogledavu na vse kraje, ku tatjé. Posebno je biu previden, kadar je bilo potrjeba iti čez cjeste. Daržù se je deleč od vasi in se je stresu od strahu vsakikrat k'je kjek' zašumljelo. Ko je šu mimo Pradamana, se je spuomnu na velik žaki sirka, ki je biu tam pustiu dol gredè. Lačan je biu, de mu je krulilo po trebuhu, pa še skušnjava mu njé paršlà de b'se parbližu ljudem za prosit' jedila; na njeki njivi je najdu an par pozabljenih, na pu zmarznjenih oblic in te so mu služile za kosilo. Se je troštu, de kadà pride nuoč. de bo mogù buj hitro naprej, brez trkaj strahù pred ljudmì. Kadar je paršu bližu Premarjaka, je zvonilo že Avemarijo. Spuomnu se je, de na kraju Premarjaka je bila hiša adnega Laha, s katerim sta bila kupe pri alpinih in s katerim sta bila velika parjatelj. Dugo je premišljavu al bi

šu k njemu, mu vse povjedu in prosù za pomuoč.

Pomislu je, de do Gorenjega Barnasa je bila še duga pot, on pa je biu takuò trudan in lačan, de je bilo neumno še mislit, da b'šu naprej takuò. Pardau si je kuražo, se je previdno parbližu parjateljovi hiši in je potuku na vrata.

Odperjat je paršlà parjateljova mat', ki kadar je v temi zagledala tiste strašilo tam pred vrati, je vsa prestrašena odskočila in zavrješčala na glas. Iz hiše je zguču pas in z strupenim lajanjem se začeu zaganjat pruo Dreju. Parleteu je tudi parjateu z debelim drogom v roki. Dreja tud se je prestrašu in skor bi biu vteku, pa za srečo, de nje zgubiu pameti. Vzdignu je roké, ku tam na frontu tisti, ki se če podati sovražniku, in je začeu klicat parjatelja po imenu. Tele ga je hitro spoznù po glasu, je odluožu drog in ga povabu v hišo. Dreja je stau bljed od špotà pred njom, pa parjatu ga je debelo ogledavu od glave do nog, kier se je bau, de vidi parkazan. Nu, počas ga je spoznù in mu je stisnu rokò in njega hišni so paršli do sape, kier so se prepričali, de nje kajšan razbuojnik. Dreja mu je po tim velikim, povjedu de kaj se mu je zgodilo in de zakì je podoban razbuojniku. Četud

je bilo za se smejat', Dreja se je usmilu vsim hišnim. Dali so mu gorké uodé, de se je lepuò oprau in šelé potlé so vidili, de je tud ljep mladenč. Dali so mu novo srajco, nové bargeške, jopo, klabuk in čeruje, de ga je bilo luštno videt in, kar je bilo narbuj potrjebno, so mu dal dobro vičerjo in to narbuojš vino, de se omočneje in pride spet do koraže. Ti brumni ljudjé so stali okuole ognjâ do punoči in ga natanko pouprašoval, de kakuò se je zgodilo. Kier so ga silili piti, je biu že činkast in nazadnjo so se smejal, Dreja te parvi, o prasetu sv. Antona, ki je spravlo po luhtu vso Pavijo in v nevarnost življenja slovenskega baratarja burji. Drugo jutro je parjatu zapregu konjâ in peju lepuò oblječenega Dreja gor do Kočevarju. Kadar je Dreja paršû damù, opraskan gor po gobcu, pa takuò lepuò oblječen, so ostali brez besjede in ga debelo gledali. On pa jo je vargu na smjeh in pravu, de za burje in barelo je kupiu novi gvant. Očâ se je bau, de Dreju se je zmješalo v možganih. Le po dno malo je povjedu, de kaj se mu je bilo zgodilo in vsi so hvalili Boga, de je paršû le žiu damù.

Dreja pa tistega strašnega dneva, ki je biu prestau dol na Laškim in zmraščalo mu je vsakikrat po vsem životu, kadar se je

oglednu dol pruoť laški daželi. Vsem tistim, ki so se napravjal iti na barat dol na Laško, je njima pravu, de naj ne hodijo, de se jim ne zgodi kajšna nesreča — oni njeso vjedli zakì.

On pa je ostau zvjest objubi, ki jo je biu stuoru dol na Laškim: vsako ljeta je ruomu v Klenjé na senjan svetega Antona in vsako ljeta je dajau almožno za tri svete maše na čast svetega Antona Puščavnika, renkemu famoštru Sljeku.

RAUBAR NA SNUBI

(Zgodba iz življenja)

Zgodilo se je v starih časih, kadar po naših robjéh je bilo puno vukù (volkov), medvjedu in raubarju. V dolenjém Tarbiju je takrat živjela Roža Paušerjova, ki je bila ta narljeuš' cečà cjele vasi, in edina žniderca v tistem kamunu. K nji je hodù vsako vičer na snubo mežnar Tinac Garjup.

Njekšno vičer se je zmislù, de je pozabu zaklenit' cjerku sv. Ivana, kadar je bila že ta velika tamà. Cjerku je bila gor na brjegu

in nobedan se nje upu ponoč' uon z vasì, kjer tam okuole so pohajali raubari (ro-pari) in napadali ljudi. In Liza je imjela takuò rada Tinaca, de mu nje pustila iti zaklepovat cjerkve, rajši je šla onà. Žégnala se je in molila po poti. Kadar je paršlà na vrata od cjerkve je čula notri govornje in ropotanje. Zastopila je, de so notre raubari: je vsa prestrašena zaklenila cjerkune vrata, z raubari notri, in letjela dol v vas in na vso muoč upila in klicala ljudi na pomoč. Vsa vas je bila po luhtu. Možjé so popadali pušle (puške), vile, skire in letjeli k cjerkvi pruot raubarjem. Odprli so cjerku in polovili šest raubarju, te sedmi jim je uteku v host. Zvezali so jim roké in nogé, jih zaprli v izbò in jih varvali vso nuoč, dok' drugi dan njeso paršli beriči ali žendarji, in jih pejali naprej. Bilo je veliko veseje v dolenjem Tarbijù in vsi so bli hvaležni in hvalili koražno Lizo.

Par dni potlè, je paršù v vas adàn gospuojsko oblječen mladenč in tam v oštarij je poslušù kakuò so vsi hvalili Lizo, ki je vjela šest raubarju. Tudi on se je čudvu temù, kar so pravli: je plaču vsjem piti in je prosù adnega vaščana, da naj mu pokaže, kje stoji tista koražna Liza, kjer bi rad poznù takuò koražno čecò. Vstopu je

v hišo Pauserjevo, prijazno pozdravu in je povjedu, de bi radi poznù tisto čečò, od katere je zvjedu v ostarij, de je zaparla šest raubarju v cjerkvi. Liza je bila vesela, de vse govori o nji. Tisti puob biu je nič manj ku poglavar od raubarju. Dugo časa se je zadaržu pri Paušerjovih: pohvalu se je, de kakuò je bogat tadomà, de kakuò brumne starše ima itd. Paršu je do tega, de je jau, de b' rad poročiu Lizo. Onà sevjede se je branila, de mu ne more vjerovat, kar pravi o bogatijah, kier ga ne pozna. On takrat je vzeu iz gajofe veliko mošnò in je vesù na mizo deset taužint zlatih napuljonu in je jau: »Sada pa boš vjervalà, de sem bogat in tudi de te zarjes poročim. Tele napuljone jih pustim tebe. Če te poročim dobrò; če te ne poročim, napuljoni bojo tvoj.«

Sevjede, trkaj njenemu očetu ku materi so šle sline po napuljionih. Mati pa je jala Lizi: »In ki porechè mežnar Tinac?« Puob (raubar) pa je vzeu iz gajofe še 1000 zlatih in je jau: »Tele dajta mežnarju namesto Lize in bota vidli, de jih bo imeu rajši ku Lizo.« In ries se je takuò zgodilo. In od tistega dne tisti puob (raubar) je hodù vsako srjedò in saboto v vas k Lizi.

Njekšno vičer je povjedu, de kakuò niegà oča in mat' želita videt' in poznat' Lizo in de kakuò je težkuò čakajo. Vabu jo je, de naj gre z njim jih gledat' na njega duom. Ona pa se je branila, de ki porečejo ljudjè, če puojde z njim na duom, prjet ku se poročit'. On pa je trkaj silu, de sta se dogovorila, de drugi dan ona puojde gor do prehoda in počaka pri kapeli Materie božje, on pa pride po njo ob tisti in tisti uri in jo popeje tje v njega vas, k svojem staršem, ki jo takuò težkuò čakajo, an nobedan ne bo tega vjedu.

Drugi dan Liza je bila že pred cajtam gor pri kapeli in ga je čakala. Stopila je v kapelo in se parporočila Mariji Devici za srečo. Vičkrat je paršlà uon in gledala odkode pride puob, dokjer nje začula njekšne ljudi dol po host. Vsa prestrašena teče v kapelo, se skrije za utar in poslušà; trijè možiè so paršli na konijh; adàn je biu pru nje puob. Začudvali so se, de nje bilo Lize. Ona pa tam za utarjem se je tresla od strahù in poslušala njih pogovore. Bli so raubari in nje puob je biu njih poglavar, pru tist, ki je biu uteku tisto vičer, ki jih je bila zaprla v cjerku. Napuljoni, snuba in želja jo videt' in vse drugo je bilo le sleparija, de se vjame v skopac (zanke). Zva-

bu jo je biu gor h kapeli, za jo ujeti in objesiti gor u lipo pred kapelo, zavojo tistih šest raubarju, ki so jih bili pejali beriči in objesli. Vse tuo je zastopila iz njih govorjenja.

Zgrozila se je in še soplà nje od strahù. Molila je grivingo in v tisti stiski je goreče prosila Mati božjo, de ji obvarje življenje, in se je objubila, de če Mati božja rješi, se ne bo vič ženila z nobenim, in de puojde za munjo (nuno). Tri duge ure, ki za Lizo so bile bui duge ku večnost, so raubari čakali in strašnuò preklinjali, kier je nje bilo. Kadar so se naveličali, so povrnili nazaj po tisti poti, ki so bli paršli.

Vsi Paušerjovi so že drugi dan ruomali na Starogorò za zahvalit Mati božjo, de je rješila Lizo. Paušerjovi njeso mogli vič živjet u Dolenjem Tarbjù, v strahu, da raubari jih ne zažgejo z hišo vred. Z zlatimi napuljoni od raubarja, so kupili dol' v Čedadu oštarijo in so šli stat dol v Čedad. Liza pa je daržala objubo, ki je bila stuorla M. B. v kapeli na Prehodu, in je šla v konvent (samostan) v Čedadu in je tam ostala munja (nuna) do smrti.

(Povjedu **Stjefan Beucer - Polican**)

OBJUBA NA SV. LUŠARIJE

V starih cajtih sta živjela na Policah pri Srijednjem mož in ženà. Mož je biu pošten in zlò pobožan, ženà pa malo vredna in bui posvjetna. Imjela sta adnega sinù. Očà se je biu objubu Mariji Devici na Sv. Lušarjah, de če Buoh jim dà sinù, kadar tele bo v stanu hodit', puojdejo vsi trijè na božjo pot na Sv. Lušarije. Sin je biu bruman kakor očà. Kadar sin je imeu 12 ljet so imjel dopunit' objubo na Sv. Lušarje. Glih takrat pa je očà huduò zboleu. Poklicu je sinù in mu je jau: — »Muoj sinič, ti vješ, de si objubjen na Sv. Lušarje; če jest umrjem, pojdita z mamò na Sv. Lušarje, če ne boš nesrečan.«

Očà je umrù, domà je bila velika mizerja, puobič pa je trkaj silu mamò na Sv. Lušarje, de sta se luožla na pot. Hodila in hodila sta čez bregi in dołine. V njekšni hosti so najdli obješene na drog veliko sablo in adan pas. Na sabli je bilo pisano: Tisti, ki se je dotakne, umrjè. Na pasu pa je bilo pisano: Kaduor se z pasom opasa ne umrje. Puobič se je z pasom opasu in

potlè je vzeu še sabljo. Paršlà sta do velikega grada, v katerem so prebivali raubari.

Lačna sta bila za umrjet'. Stopila sta v grad in prosila za jesti. Raubarju nje bilo domà, in njih dikla ne le jim nje dala jesti, ampak še notri jih je zaprla. Sin jo je dotaknu z sablo in dikla je padla mrtva na tla. Mat' in sin sta ostala samà v gradu, jedla sta in pila trkaj k' sta tjela, saj tam not' nje nič mankalò.

Zvečer so se začel vračat' rauberi. Sin jih je čaku za vratami in vsakega, ki je not' stopu se je dotaknu z sablo in te dotaknjeni je padu martu na tlà. Kadar sin je vlaču adnega mrliča za drugim tje v rupo, mat' je videla, de adàn mlad in ljep raubar je biu šelè žiu, le djelu se, de je martu.

Skrila ga je tje v nje kambro in sinu nje tega povjedala. Mati se je zaljubila v skritega raubarja in bi rada z njim živjela. Po skriuš' je dala raubarju sinu pas in sabljo. Raubar je opasu pas, paršu iz kambre in je puobiča oslepiu in potlè ga peju deleč od grada in pustiu sljepega na križišču od njeke cjeste. Puobič nje vidu kje je: se je joku in klicu ljudi na pomoč.

Paršli so usmiljeni ljudjè in ga pejali v vas. Vič ljet je živeu v tisti vasi od hiše do hiše pri usmiljenih ljudeh in še nimar mislu na objubo na Sv. Lušarje. Njeko vičer sanja, de se mu je parkazala adnà ljepa gospà, ki mu je jala: »40 metru uon z vasi je studenac, operi si oči v tem studencu in dopuni objubo na Sv. Lušarje.« Drugi dan je puob trkaj otipavu okuole, de je paršù do studenca in si umiu oči in je videu lepuò ku priet. Zagledu je gor na vesokim brjegu cjerku Sv. Lušarje in že tisti dan je šu gor dopunjavat objubo. Tri dni je molu na Sv. Lušarjah in potlè se je luožu na pot na Polico.

V snè mu se je spet prikazala tista ljepa gospa, ki mu je bila povjedala, de naj si umije oči v tisti vodi in potlè je spregledu, in mu je jala, de naj se po drugi poti po varne na Polico in ne po tisti od gradu kjer je biu pustiu svojo mater in raubarja ki ga je biu oslepiu.

Sevjede tista ljepa gospà je bila Marija Devica na Sv. Lušarjah.

Kadar je paršù na Polico se je oženù in postau pošten hišni gospodar.

(Povjedu **Stjefan Beucer - Polican**)

ROSA SV. IVANA

V starih časih sta živjela v Matajuru mož in ženà. Imjela sta dva sinuova. Adan, te starši, je biu zlò hudoban, brez strahu božjega, brez srca; te mlajši je biu pa bruman ku dušica.

Doma je bila rjeuščina, in kier je bilo še slabo ljetò, nje bilo vič kaj jesti. Očà in mati sta sklenila poslat' sinuova po svjetu z trebuhom za kruhom, in sta jima jala: »Jutre puojdeta po svjete, kier domà nje vič kaj jesti. Spečema vama vsakemu svojo pogačo za pot in pojdetà z Buogam.«

Drugo jutro sta pozdravla starše, sta vzela vsak svojo pogačo in šlà po svjete. Hodila sta čez breguove in doline, dokier njesta bila lačna. — »Sada snjema tvojo pogačo,« je jau te starši, »potlè pa muojo!« In sta se najedla. Sta šlà naprej, in drugi dan sta bila spet muočnò lačna. Te starši je uon uzeu suojo pogačo in nje nič ponudu bratu, le sam jo je snjedu. Te mlajši se je zviyu od lakote in ga je milo prosù, de naj da še njemu adan kosčič. Neusmiljen brat pa mu je jau: »Ti dan adan kosčič, če pustiš, de te oslepim, potlè te bom vozu od hiše do hiše in ljudjè se bojo usmilili čez nas.« Ta mlajši se je branu in

joku: te starši pa je biu bui močan in ga je oslepiu. — »Pejajme do kaišne hiše,« je uprašu te mlajši, ki nje nič več videu. Te starši ga je parjeu za rokò in ga je peju ne do hiše, ampak do vrat od britufa, tam ga je pustiu in je uteku.

Te nesrečni sljepac ga je klicu in joku na glas: klicu je ljudi na pomuoč, pa obedan ga nje slišu. Otipu je vrata in je mislu, de gre v kako hišo: otipu je križe in grobišča in spoznù je, de je na britufu. Ves prestrašen je pokleknu na grobišča, molù za te renke, in prosù, de naj mu pridejo na pomuoč. Omagu je in je zaspau. Drugi dan je biu praznik sv. Ivana Krstnika.

O ponoči njeka roka ga prime za ramo, ga strese in prebudì. Ču je adàn ljubezniu glas, ki mu je jau: Jutre zjutra, prjet ku sonce ustane, operi oči z rosò. Glih tista roka mu je utaknila v gajofu njek zavitega. Zjutra sljepac maha po mokri travi na britofe in si opere roke in umije oči.

Čudež! Oči so se mu odprle in je videu še ljeuš' ku prjet. Hvaležen je pokleknu na grobišča, zahvalu Gospuoda Bogà in molù za duše v vicah, ki so mu sprosile gnado. Odviu je tisto zavito, ki mu je bila dala tista roka ponoči, in je najdu notre veliko

pargišče zlatniku. Veseu in Bogù hvaležan, se obrne pruot duomu.

Po pot' gredè, sreča v njeki vasi hudobnega brata. Bruman kuk' je biu ne le samuò mu ne oponese njegà hudobnje, ampak ga šelè peje v oštarijo in mu plača dobro kosilo.

Povjedu mu je, kakuò duše v vicah na britufu, so mu nele ozdravile oči, ampak mu dale tudi puno zlatniku.

Kupu je veliko premoženje.

Hudobni brat pa je ostau petjar do smartì. Od tistih časou si ljudjè umivajo oči z roso sv. Ivana. (Povjedu L. Goznjak)

JE KRADU BREZ GREHA

Vančič Lahu je prišu v cjerku z velikim pršutom in je prosu famoštra de naj ga spoveda.

»Kakšen greh si stuoru?» ga vpraša famoštar.

»Paršut sem ukradu in sem ga vam prinesu.«

»Jaz ga nočem; povrni ga tistemu, ki si mu ga ukradu.«

»Saj sem mu ga prinesu, pa ga neče.«

»Ako ga nje teu, pa sam ga snej in ne bo grjeha.«

»Bogloni, gospod famoštar,« je jau Vančič in je teku domù.

Kadar famoštar se je povrnù v faruž je vidu, de mu manka te narljepš pršut. Parjeu se je za lasé, pa le mučat je muoru!

POGLED NA SVET

Velikost zemljin:

Evropa	10,052.000 km ²
Azija	44,231.000 »
Afrika	30,313.000 »
Severna Amerika	24,242.000 »
Južna Amerika	17,859.000 »
Oceanija	8,557.000 »
Antarktika	14,000.000 »
S k u p a j	149,254.000 »

Oceani in morja:

Tihi ocean	180,000.000 km ²	49,8 % morja
Atlantski ocean	106,000.000 »	29,4 % morja
Indijski ocean	75,000.000 »	20,8 % morja
Sredozemsko morje	2,500.000 km ²	
Severno morje	570.000 »	
Črno morje	441.000 »	
Baltiško morje	412.000 »	
Jadransko morje	132.000 »	

Največji otoki:

Grönland	2,175.000 km ²
Nova Gvineja	785.000 »
Borneo	745.000 »
Baffinova zemlja	600.000 »
Madagaskar	590.000 »

Sumatra	433.800 km ²
Britanski otok	228.300 »
Sicilija	25.700 »
Sardinija	24.100 »

Največja jezera:

Kaspijsko	438.000 km ²
Zgornje jezero	83.000 »
Viktorijino jezero	68.000 »
Aralsko jezero	64.000 »
Huronsko jezero	60.000 »
Mičigansko jezero	58.000 »

Evropska:

Ladoga jezero	18.000 »
Onega jezero	10.000 »
Gardsko jezero	37) »

Najvišje gore:

Himalaja	{ Mount Everest	8840 m
	{ Končinčinga	8604 »
	{ Dapsang	8590 »
Ande	{ Akonkagua	7000 »
	{ Ojos de Salada	6880 »
	{ Čimboraso	6300 »
Mt. Mc. Kinli (Sev. Amerika)	6200 »	
Kilimandžaro (Afrika)	6000 »	
Elbrus (Kavkaz)	5000 »	
Karstenz (Nova Gvineja)	5000 »	

Alpe	Mt. Blanc	4800 m
	Monte Rosa	4600 »
	Matterhorn	4500 »
	Jungfrau	4200 »
	Bernina	4000 »
	Ortler	3900 »
Etna	3300 »	
Naše gore	Triglav	2800 »
	Kanin	2600 »
	Lopič	1950 »
	Muzci	1800 »
	Čampon	1700 »
	Matajur	1640 »
	Lanez	1630 »
Ivanac	1170 »	

VREMENSKI PREROK

Že od nekdaj je pri ljudeh ustaljena vera, da odločuje luna, kakšno bo vreme. Angleški zvezdoslovec in fizik John William Herschel (1792-1871) je sestavil poseben ključ, s pomočjo katerega se lahko za celo leto naprej prerokuje, kakšno bo vreme, če veš, kdaj in ob kateri uri se luna spremeni.

Lunine spremembe v letu 1958 bodo ob naslednjih dneh in urah:

Januar:

5. polna luna	ob 21 uri 9 minut
12. zadnji krajec	» 15 » 1 »

19. mlaj	ob 23 uri 8 minut
28. prvi krajec	» 3 » 16 »

Februar:

4. polna luna	» 9 » 5 »
11. zad. krajec	» 0 » 34 »
18. mlaj	» 16 » 38 »
26. prvi krajec	» 21 » 51 »

Marec:

5. polna luna	» 19 » 28 »
12. zad. krajec	» 11 » 48 »
20. mlaj	» 10 » 50 »
28. prvi krajec	» 12 » 18 »

April:

4. polna luna	» 4 » 45 »
11. zad. krajec	» 0 » 50 »
19. mlaj	» 4 » 23 »
26. prvi krajec	» 22 » 36 »

Maj:

3. polna luna	» 13 » 23 »
10. zad. krajec	» 15 » 37 »
18. mlaj	» 20 » — »
26. prvi krajec	» 5 » 38 »

Junij:

1. polna luna	» 21 » 55 »
9. zad. krajec	» 7 » 59 »
17. mlaj	» 8 » 59 »
24. prvi krajec	» 10 » 44 »

Julij:

1. polna luna	ob 7 uri 4 minut
9. zad. krajec	» 1 » 21 »
16. mlaj	» 19 » 33 »
23. prvi krajec	» 15 » 19 »
30. polna luna	» 17 » 47 »

Avgust:

7. zad. krajec	» 18 » 49 »
15. mlaj	» 4 » 33 »
21. prvi krajec	» 20 » 45 »
29. polna luna	» 6 » 53 »

September:

6. zad. krajec	» 11 » 24 »
13. mlaj	» 13 » 2 »
20. prvi krajec	» 4 » 17 »
27. polna luna	» 22 » 43 »

Oktober:

6. zad. krajec	» 2 » 20 »
12. mlaj	» 21 » 52 »
19. prvi krajec	» 15 » 7 »
27. polna luna	» 16 » 41 »

November:

4. zad. krajec	» 15 » 19 »
11. mlaj	» 17 » 34 »
18. prvi krajec	» 5 » 59 »
26. polna luna	» 11 » 16 »

HERSCHLOV VREMENSKI KLJUČ

Če se luna spremeni	bo vreme po lunini spremembi	
	poleti (15. IV. - 16. X.)	pozimi (17. X. - 14. IV.)
med 6.-10. uro	spremenljivo	dež pri zah. vetru, sneg pri vzhodnem vetru
» 10.-12. uro	veliko dežja	mrzlo z močnim vetrom
» 12.-14. uro	veliko dežja	dež in sneg
» 14.-16. uro	spremenljivo	spremenljivo, raje lepo
» 16.-18. uro	spremenlj., raje lepo	spremenljivo, raje lepo
» 18.-22. uro	lepo pri severnem in severozahodnem vetru, dež pri južnem ali južnozahodnem vetru	jasno in mrzlo pri severozahodnem, dež ali sneg pri južnem ali južnozahodnem vetru
» 22.-24. uro	lepo	jasno in mrzlo
» 00.-02. uro	lepo	jasno, hud mraz, razen če piha južni veter
» 02.-04. uro	mrzlo, večkrat dež	sneg in vihar
» 04.-06. uro	dež	sneg in vihar

December:

4. zad. krajec	ob 2 uri 24 minut
10. mlaj	» 18 » 23 »
18. prvi krajec	» 0 » 52 »
26. polna luna	» 4 » 54 »

Ko veš za lunine spremembe, moraš pogledati še tablico s Herschelovim vremenskim ključem na strani 106.

Praviloma drži, da če se luna spremeni okoli polnoči, bo vreme lepo. Če pa nastanejo spremembe okoli poldneva, bo običajno slabo vreme.

Te vremenske prerokbe so le približne. Zato opazuj tekem leta, koliko držijo. Privadil se boš vremenski opazovanju, kar te bo gotovo silno zanimalo.

Za točno vremensko napoved, in sicer za približno 48 ur naprej, je pa že treba imeti meteorološke priprave (termometer, barometer, vlagomer, padavinsko merilo in podobne).

POŠTNE PRISTOJBINE

	<i>Italija</i>	<i>v druge države</i>
Pisma do 15 g	L 25	L 60
» preko 15 g	še L 25	L 35
» priporočena		
poleg pristojbine še	L 85	L 90
Dopisnice navadne	L 20	L 35
» priporočene	L 60	L 90

Razglednice navadne	L 20	L -35
» pet besed	L 15	L 15
Vizitke, voščila	L 15	L —
Poštni zavitki do 250 g	L 50	L —
za vsakih nadalj. 50 g še	L 10	L —
Ekspres, poleg nav. prist. še	L 75	L 100

Paketi

<i>kg</i>	<i>navadni</i>	<i>večji</i>
1	L 190	L 250 - 380
5	L 300	L 450 - 600
10	L 400	L 600 - 800

Zračna pošta

Do 5 g v Italiji ni dodatne pristojbine

5-20 g v Italiji je dodatne pristojbine L 5

za ostale evropske države je dodatne pristojb. L 12

za izven evropskih držav je dodatne pristojb. L 15 - 150

(po seznamu na pošti)

Brzobjavke

Navadne 15 besed vsaka L 15

Nujne 15 besed vsaka L 30

MERE IN TEŽE

Dolžine:

En *meter* je desetmilijonski del kvadranta zemelj-skega poldnevnika.

1 m = 10 dm = 100 cm = 1000 mm

1 km = 1000 m

1 morska milja = 1,853 km

1 geografska milja = 7,42 km

Ploščine:

1 m² = 10.000 cm²

1 oral = 5400 m²

1 klaftra = 0,338 m²

1 ar (a) = 100 m²

1 hektar (ha) = 100 arov = 10.000 m²

1 km² = 100 hektarjev = 10.000 a

Prostornine:

1 m³ = 1.000.000 cm³ = 10 hl = 1000 l

1 l = 100 cm³

1 hl = 100 l

1 registrska tona (prostorninska mera za ladje)
= 2,83 m³

Teže:

1 g = 1 cm³ destilirane vode pri 4 ° C

1 kg = 1000 g = 1 l vode

1 cent (q) = 100 kg

1 karat (draguljarska utež) = 205 g

Normalna telesna teža:

<i>Starost</i>	<i>Dečki</i>	<i>Deklice</i>
5 let	22 ½ kg	18 ¼ kg
10 let	31 ¼ kg	28 kg
15 let	46 ¾ kg	48 kg

<i>Višina</i>	<i>Moški</i>	<i>Ženske</i>
1,56 m	55 ¼ kg	50 ¾ kg
1,60 m	60 ¼ kg	55 ¼ kg
1,66 m	65 kg	62 ¾ kg
1,70 kg	67 kg	66 ¾ kg
1,72 kg	69 ½ kg	67 ½ kg
1,74 kg	72 kg	74 ½ kg

Povprečne brzine v km/h in (m/sek.):

Navadna hoja	5-6 km (1,4); 10 minut = 1 km
S kolesom	12 » (3,4)
Dirkaški konj	90 » (25)
Noj	120 » (33,3)
Lastovica	220 » (16,7)
Veter	30 » (8,3)
Burja	70 » (19,4)
Orkan	180 » (50)

NEKAJ ZA GOSPODINJE

Mleko bo ostalo bolj sveže, če ga zliješ zvečer v plitvo in široko posodo in mu dodaš še ščepec soli.

Zmrznjen krompir se lahko spet uporabi za jed, če ga olupiš in pustiš en dan v vodi. Vodo moraš parkrat menjati.

Limoni ostanejo sveži, če jih shraniš v zemljenem loncu in naliješ čisto vodo. Vodo pa moraš vsakih osem dni menjati. Na ta način ti ostanejo limoni par mesecev sveži.

Zaltava slanina postane spet dobra, če jo opereš v vroči vodi, v kateri si raztopila eno žličko bikarbonata, nato pa spet oplakneš v vodi s kisom.

Pomidore z lahkoto olupiš, če jih prej pomočiš v vrelo vodo.

Dobro juho skuhaš, če pristaviš k ognju meso v mrzli vodi. **Dobro meso** ti pa ostane, če deneš meso kuhati v vrelo vodo.

RUPA JE POŽGRLA JEZIČNO BABO

V gorenjim Mersinu sta živjela mož in ženà. Bila sta brez otuok. Ženà je bila adnà tistih, ki čejò vse ukvazovat'; le njè je muorla vejat! Njimar je lazatala, možà zaničovala in njimar stuorla narobe ku kar je želeu al pa ukuazu mož. Zatuò pri hiši je šlò vsè narobe. Ubuogi mož je nje mogu vič tarpjet' in je premišljavu, de kakuò bi biu srečen, če b' se je mogu rješit, in par miru živiet!

Po ljete je sjeku travò gor na Matajuru. Tangor je puno globokih rup. Mož je pokriu z sjenom adnò tistih rup, ki je bila blizu stazè. Kadar opudnè je zagledu ženò, ki mu je neslà kosilo, ji je začeu že od deleč vekat: »Ne hodi gor tode, da ne padeš not' v rupo.« Ženà pa, ki je bila vajena stuort vse narobe ku kar je ukvazu mož,

je šla le naprej, je stopila na senuò, ki je pokrivalo rupo in je fleknila not v rupo z kosilom vret. Takuò mož je biu rješen trmaste žene brez stuort grjeha, kier ji je povjedu, de naj ne hodi tode, kier je bila rupa. Sama se je poštrafala. Iz tiste rupe vičkrat, kadar je dažovna ura, se kadì, kier je nje teu Buoh, jo je pa hudič vzeu!

(Povjedu A. Obala)

PRETRESLJIV OBRAČUN

Prva svetovna vojna (1914-1918) je zahtevala 10 milijonov smrtnih žrtev: 4 leta, 3 mesece in 7 dni strahot in razdejanj. Ranjenih in pohabljenih je pustila 21 milijonov ljudi.

Druga svetovna vojna (1939-1945) je trajala 5 let, 8 mesecev in 8 dni. Ta je pa požrla kar 57 milijonov in 550 tisoč ljudi. Na frontah je padlo 17 milijonov vojakov, pod bombami v mestih in v zaledju je našlo smrt nad 4 milijone civilnega prebivalstva. Devet milijonov jih je bilo na smrt obsojenih v zloglasnih taboriščih in od raznih sodišč; 27 milijonov jih je pomrlo zaradi lakote in pomanjkanja. Te številke znesejo skupaj 13,6 odstotka celokupnega človeštva.

Človek se kar zgrozi ob teh številkah, še posebno če pomisli na neizmerno gorje, ki se je zaradi vojne razlilo čez svet. Kljub tej pretresljivi bilanci se še najdejo ljudje, ki si žele novo vojno.

Mersinski »sodni dan«

*Oj, kaj čakaš človek grjèni?
Le zapust' tvoj grješni stan,
predomisli, de te čaka
grozoviten sodni dan!*

*Dan te čaka, glej, v katerim
Kristus Jezus, tvoj sodnik,
z nebes pride vas razsardjen
in ne vič odrešenik.*

*Dan te čaka, glej, u katerim
pred ljudmì vsega svetà
strašno ratingo zagvišno
ti boš dau lebna tvojgà.*

*Dan te čaka, le tresi se,
glej, u katerim z angelcam'
gor u nebesih al s hudiči
v pakù s truplam puojdeš tja.*

*Pa poprjet bojo na ti zemlji,
grozovitne te vojské,
strašna lakot, strašna žeja,
se prelije dosti karvé,*

bo souražu sin očeta,
 ne bo vič usmilnosti;
 ne bo maru mož za ženo,
 ne bo maru za sinì.
 Dàn pruoť družemu ti vjetri,
 pihal' bojo z usò močjò,
 to buskanje, to strejanje
 čulo se bo u ajarje.
 Bojo tresli se breguovi,
 grozovitno vas te svjet,
 bo požgerjala ta zemlja
 vaše mjesta z ljudmi vred.
 Čela pokajo in breguovi,
 se vzdiguje to morjé,
 čarno vstalo je to sonce,
 dolj padajo zvezdé.
 Niema svetlobe ta luna,
 pa krvava zdaj je vsa,
 vse se joče, vse se trese,
 je konac tega svetà.
 Srjepa ujža tromba angelska
 od štirih kraju čuje se,
 adan glas mi tako pravi:
 »gor vstanita, duše vse,
 gor vstanita vi ti martvi,
 te prestrašni dan je tlé!
 Gor vstanita an sem pridita
 na dolino te sodbé!«

Gore ustajajo veseli
 ti zveličani vsi lepi,
 ti fardamani vsi čarni,
 vsi prestrašeni in srepi.
 Z tim' angelci na desni
 ti zveličani stojò,
 Na čeparni ti pogubljeni
 se s hudičem tresejo.
 Je s tim' angeli te buožac,
 in s tim' hudiči te bogat,
 na tim desnim ta hčERICA,
 na čeparnim je ta mat'.
 Mož od žene, brat od brata,
 sin od svojega očì —
 strašan ločak; dòn zveličan,
 dòn fardaman vekomaj.
 Zdaj se odperjajo nebesa,
 o, poglej, poglejte križ,
 vse se joče, vse se trese,
 samo ti se ne bojiš.
 Oh, jokaj se, oh tresi se,
 ubuoga duša vekomaj!
 Oh, jokaj se, oh, tresi se
 za grjehe tvoje sedaj!
 Srepuò uéče, jemanejče
 te fardamani človek:
 »Pakù, odpri se, kaj ti čakaš,
 in pozrì me frišno spet!

Dol padita, vsi breguovi,
in požrì me, ti zemljà!
Kaj bom stuoru pred sodnikam?
Kaj bom stuoru jest sedaj?
Kaj mi nucajo ti lušti?
Kaj mi nuca posvjetna čast?
Kaj mi nuca bogatija?
Zdaj jest muorim v pakù past!
Prekleta je mest, prekleta je ura
preklet tist' dan, ki sem grešiu,
sà b' bluò buojš stuokrat in taužint
če se nisem biu rodiu.
Sin nebeški dolj gré
med tim' angelcmi razjezen
na dolino te sodbé!«

(Stara narodna)

**ROJAKOM IN PRIJATELJEM
PO VSEM SVETU!**

Vam vsem, ki ste ostali zvesti sebi in svoji zemlji, bodisi da ste doma ali se ubadate po svetu, vam vsem pošiljamo naš skupni pozdrav!

Že par let vam okoli novega leta prihaja v roke naš Trinkov koledar. Vemo, da ga zvesto in z zanimanjem prebirate. Ob njem se vsakokrat zamislite v tegobe naše zemlje in naših ljudi. Iz koledarčka pa zveste tudi marsikaj, kar vas navda s ponosom in ljubeznijo do naše male domačije. Čeprav smo najmanjši med brati, najbolj na zapad

potisnjeni, vendar imamo tudi mi marsikaj pokazati iz svoje preteklosti in sedanjosti.

Ko obračate skromne strani našega Trinkovega koledarja, vas bo navdala tudi zavest skupnosti. Čutili se boste povezane med sabo, pa naj nas ločijo tisoči kilometrov.

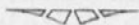
In ta je tudi glavni namen Trinkovega koledarja, da se v njegovem duhu vsi naši rojaki pod Matajurjem, ob Nadiži in Teru čutijo eno z vsemi, ki so razkropljeni daleč po vsem svetu.

Ta duh naj nas živi in krepi do prihodnjega leta!

K A Z A L O

	Stran
Leto 1958	4
Mesečni koledar	8 - 31
Iz Trinkove zapuščine	32
Na grobu Zamejskega	35
Spomenik ljubezni	36
Opravila v hiši in na polju	39
Cerkev Marije Device na Drekah	45
Černejska priča	51
Domači pregovori	53
Peter Novak	54
V ZRCALU	56
Dosti so že pisali	56
Koliko nas je	58
Tujina nas požira	61
O značaju Beneških Slovencev	63
Svetle	63
...in senčne poteze	65
Gospodarski prerez	66
V Trinkovem zrcalu	69
Krajevna imena in statistika Beneške Slovenije	73
NASE PRAVLJICE	79
Prasé svetega Antona	79

	Stran
Raubar na snubi	90
Objuba na sv. Lušarije	95
Rosà sv. Ivana	98
Je kradu brez greha	100
Pogled na svet	101
Vremenski prerok	103
Poštne pristojbine	107
Mere in teže	108
Nekaj za gospodinje	110
Rupa je požgrla jezično babo	111
Pretresljiv obračun	112
Mersinski »sodni dan«	113
Rojakom in prijateljem	117

uff. sup.

TRINKOV koledar

inv.št:

5445